

2019

UNIVERSITY
OF CURAÇAO
DR. MOISES DA COSTA GOMEZ

Taalbeleid en taalpraktijk op de UoC

APRIL 2019
ESTHER STROUCKEN 1118242
BEGELEIDER: ERIC MIJTS. LIC

UOC PROFESSIONAL MASTER TALEN NEDERLANDS

UNIVERSITY
OF CURAÇAO
DR. MOISES DA COSTA GOMEZ

Taalbeleid en Taalpraktijk op de UoC

APRIL 2019
ESTHER STROUCKEN 1118242
BEGELEIDER: ERIC MIJTS. LIC

UOC Professional Master Talen Nederlands

Voorwoord

Taalbeleid, een begrip waar ik als docent Nederlands op een havo/vwo-school op Aruba niet direct een beeld bij vorm. Zeker niet wanneer het hoger onderwijs betreft.

20 december 2017 ontving ik van Eric Mijts een e-mail met daarin het verzoek deel te nemen aan een onderzoeksprogramma vanuit de Taalunie:

Onderzoeksprogramma naar het talenbeleid en talendebat in het hoger onderwijs in het Nederlandse taalgebied en Zuid-Afrika.

Over dit verzoek hoefde ik niet lang na te denken, ik besloot om taalbeleid en taalpraktijk op de University of Curaçao te gaan onderzoeken. Mijn nieuwsgierigheid was gewekt. Ik kon op dat moment nog niet overzien dat dit besluit mijn leven een jaar lang zou gaan beheersen.

Een jaar met ups en downs, waarin het mij soms moeite kostte om het overzicht te bewaren. Maar ook een jaar waarin ik me heb verdiept in taalbeleid en taalbeleidskeuzes, een jaar waarin ik mijn onderzoeksvaardigheden heb uitgebreid en een jaar waarin ik uit mijn comfortzone ben gestapt.

Het daadwerkelijke onderzoek op de UoC vond ik spannend. Het houden van interviews met mensen die ik niet kende, op een eiland waar ik niet bekend ben, bezorgde me een rusteloos gevoel. Eenmaal op de campus van de UoC, na de eerste kennismakingen, voelde ik me op mijn gemak. De Rector Magnificus, decanen, docenten en studenten op de UoC waren zeer behulpzaam, vriendelijk en gastvrij. Ange Jessurun verdient daarbij een speciale vermelding. Zij gaf mij een echte VIP-behandeling door afspraken voor mij te regelen, brieven en enquêtes door te sturen en door mij in de weinige vrije uurtjes mee te nemen naar mooie en gezellige plekjes op 'Dushi Korsou'. Ange, danki di curason.

Voor u ligt het eindresultaat van vele uren werk, een eindresultaat waar ik trots op ben. Een eindresultaat dat niet mogelijk was geweest zonder de onvoorwaardelijke steun van mijn lieve man en kinderen. Richard, Rik en Linda bedankt voor jullie geduld, ik kan nu eindelijk weer samen met jullie 'op pad'.

Een woord van dank gaat ook uit naar mijn studievriendin en *critical friend*, Helena Henneveld. Samen zijn we een goed team. Bedankt voor alle fijne studie-uurtjes die we hebben doorgebracht. Vrienden en vriendinnen: Jolanda, Alfons, Malise, Marijke,

Judith, Roelien. Jullie interesse en steun in de afgelopen studiejaren hebben mij geholpen om door te zetten. Collega's van Colegio San Nicolas wil ik bedanken voor de interesse die getoond werd in mijn studievoortgang.

En *last but not least* Eric Mijs, mijn begeleider die mij telkens wist te motiveren om net een stapje verder te gaan. Eric, bedankt voor je fijne en professionele begeleiding!

Esther Stroucken

april 2019

Samenvatting

Curaçao is een meertalig land met drie officiële talen: Engels, Nederlands en Papiaments. Eind 2018 zijn op Curaçao taalbeleid voorstellen goedgekeurd door de overheid. In deze beleidsvoorstellen staan de verschillende taalniveaus voor instromende en uitstromende studenten van de University of Curaçao (UoC) vastgesteld.

De UoC is een hoger onderwijsinstelling bestaande uit vijf faculteiten: de Algemene Faculteit (AF); de Faculteit der Rechtsgeleerdheid (FdR), de Faculteit der Sociaal Economische Wetenschappen (FdSEW); de Faculteit der Technische Wetenschappen (FdTW) en de Faculteit Maatschappij- en Gedragwetenschappen (FMG).

Doel van dit onderzoek is om het taalbeleid en de taalpraktijk in de verschillende hiërarchische niveaus en faculteiten in kaart te brengen. De onderzoeksvraag in dit onderzoek luidt dan ook: Wat is de huidige stand van zaken met betrekking tot het taalbeleid en het taalgebruik binnen de UoC?

Het onderzoek bestond uit docenten-enquêtes, studenten-enquêtes, interviews met respondenten op het niveau van decanaats- en universiteitsbestuur en documentatieonderzoek.

Uit dit onderzoek kwam naar voren dat er geen officieel taalbeleid bestaat op de UoC. Wel zijn er afspraken gemaakt die soms verweven zijn in beleidsdocumenten.

De faculteiten zijn divers en sommige verschillen van elkaar in studentenpopulatie(vooropleiding) en onderwijstaalkeuze. De talen waarin officieel les wordt gegeven zijn het Engels en/of het Nederlands. Behalve op de AF is Papiaments officieel geen instructietaal in andere faculteiten. Het Papiaments blijkt echter wel als instructietaal gebruikt te worden op met name de FdSEW en de FdTW.

Taalproblematiek, het onvoldoende beheersen van Engels en/of Nederlands door studenten, komt op bijna alle faculteiten voor. De FdR lijkt hier een uitzondering op te vormen.

Om deze problematiek te lijf te gaan, hebben de meeste faculteiten de methode Hogeschool taal ingevoerd. Door middel van deze digitale methode kan de student zijn/haar niveau van Engels en of Nederlands zelfstandig verbeteren. Ook is het een

voornemen om in 2019-2020 een start te maken met een Language Center waar zowel studenten als docenten op vrijwillige basis hun taalvaardigheid van het Engels of het Nederlands kunnen verbeteren.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	4
1. Inleiding	9
1.1 Aanleiding en achtergrondinformatie	9
1.1.1. University of Curaçao (UoC).....	9
1.2 Doelstelling	10
1.3 Onderzoeksopzet.....	10
1.3.1 Deelvragen:	10
1.4 De relevantie van de probleemstelling	11
1.5 Leeswijzer	13
2. Theoretisch kader	14
2.1 Wat is taalbeleid?	14
2.1.1 Taalbeleid op macroniveau.....	14
2.1.2 Taalbeleid op mesoniveau	14
2.2 Drie typen taalbeleid	15
2.4. Taalbeleid in de Curaçaose context	16
2.5. Taalkeuzes.	17
2.5.1. Engelstalig onderwijs	17
2.5.2. Moedertaalonderwijs.....	18
2.5.2.1 Onderzoek naar moedertaalonderwijs op Aruba	18
2.5.2.2. UNESCO	19
2.5.3. Taalkeuzes in het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden	20
3. Onderzoeksmethoden.....	22
3.1 Documentatieonderzoek.....	22
3.2 Enquêtes	22
3.2.1 Docenten enquête.....	23
3.2.2 Studenten enquête.....	24
3.3 Geleide interviews	25
4. Onderzoeksresultaten	27
4.1 Documentatieonderzoek.....	27
4.1.1 Documentatieonderzoek op macroniveau.....	27

4.1.2 Documentatieonderzoek op mesoniveau	28
4.1.2.1 Ontvangen beleidsstukken	29
4.1.2.2 Documenten en taalbeleidsaspecten op de website van UoC	30
4.1.2.3 Opleidingsbeoordelingen door NVAO/NQA	31
4.2 Enquêtes	34
4.2.1 Docenten-enquêtes	34
4.2.1.1 Docentengegevens	34
4.2.1.1 Docent-student spreken	35
4.2.1.2 Docent- student lezen	35
4.2.1.3 Docent- student schrijven	35
4.2.1.4 Student- docent spreken	35
4.2.1.5 Student- docent schrijven	36
4.2.1.6 Docent spreken	36
4.2.1.7 Docent schrijven	37
4.2.1.8 Studentenondersteuning	37
4.2.1.9 Taalbeleid	38
4.2.2 Studentenenquêtes	40
4.2.2.1 Studentgegevens	40
4.2.2.2 Colleges, docenten en studiemateriaal	41
4.2.2.3 Ondersteuning	43
4.3 Interviews	44
4.3.1 Taalbeleid	44
4.3.2 Taalkeuze	45
4.3.3 Taalproblematiek	46
4.3.4 Visie op taalbeleid	47
4.3.5 Taalbeleid vanuit een breder perspectief	48
5. Conclusie	49
5.1 Onderzoeksvragen	49
5.2 Interpretatie van de onderzoeksresultaten	55
5.3 Beperkingen van het onderzoek	58
Geraadpleegde literatuur	59
Bijlagen	61

Bijlage 1. Onderzoeksprogramma Taalunie	61
Bijlage 2. Uitnodiging deelname interviews	64
Bijlage 3. Uitnodiging voor docenten enquête	67
Bijlage 4. Docenten enquête.....	71
Bijlage 5. Studenten enquête.....	80
Bijlage 6. Abstract onderzoeksopzet.....	88
Bijlage 7. Posterpresentatie onderzoek.....	90

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en achtergrondinformatie

De Taalunie heeft hogescholen in het Koninkrijk der Nederlanden, Vlaanderen en Zuid-Afrika benaderd met het verzoek deel te nemen aan een onderzoeksprogramma gericht op taalbeleid in het hoger onderwijs. De Taalunie stelt vast dat de situaties in deze diverse landen vaak met elkaar worden vergeleken met als doel gemeenschappelijke argumenten pro of contra taalbeleidskeuzes te vinden. Daarbij wordt, volgens de Taalunie, vaak voorbijgegaan aan specifieke onderlinge verschillen in de historische context die voor deze landen geldt. De onderzoeksopzet is er dan ook op gericht om een aantal specifieke onderzoeksvragen uit te diepen op zowel overeenkomsten als verschillen in taalbeleidskeuzes die een rol spelen in de verschillende taalgebieden, waarin het Nederlands een rol speelt.

1.1.1. University of Curaçao (UoC)

De UoC bestaat sinds 1979 en biedt wetenschappelijke en hogere beroepsopleidingen aan. De UoC telt momenteel vijf faculteiten, die in totaal 29 opleidingen aanbieden aan 1477 studenten¹:

- Faculteit der Rechtsgeleerdheid (FdR) met 215 studenten;
- Faculteit der Sociale en Economische Wetenschappen (FdSEW) met 589 studenten;
- Faculteit der Technische Wetenschappen (FdTW) met 224 studenten;
- Algemene Faculteit (AF) met 355 studenten;
- Faculteit Maatschappij- en Gedragwetenschappen (FMG) met 94 studenten.

De afgelopen jaren heeft de UoC haar werkgebied uitgebreid naar andere Caribische (ei)landen. Sinds 2004 is de UoC operationeel op Bonaire. De UoC biedt sinds het collegejaar 2013-2014 ook op Aruba en Bonaire professional masteropleidingen van de AF aan. Met ingang van 2016 worden deze professional masteropleidingen talen ook aangeboden op Sint Maarten.

¹ Aantal studenten dat ingeschreven is aan deUoC per 31 december 2018 (Student Affairs)

1.2 Doelstelling

Middels deze scriptie zal het taalbeleid en de taalpraktijk in de verschillende hiërarchische niveaus en faculteiten van de University of Curaçao (UoC) in kaart worden gebracht en met elkaar worden vergeleken. Hierbij wordt ook gekeken naar de perceptie van de wijze waarop het taalbeleid in de taalpraktijk van de UoC toegepast wordt.

1.3 Onderzoeksopzet

Curaçao is een meertalig land binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Deze meertaligheid brengt met zich mee dat er binnen het onderwijs taalkeuzes gemaakt moeten worden. Deze taalkeuzes worden gemaakt op overheids- en instellingsniveau en zijn van invloed op verschillende belangrijke aspecten van het onderwijs zoals internationalisatie, instroom, concurrentiepositie van de instelling, voorkeur van de studenten, kwaliteit en inhoud van het onderwijs, diversiteit, aansluiting op vervolgstudies en beroepspraktijk en financiering van het onderwijs. (KNAW, 2017)

Dit onderzoek wil het taalbeleid en de taalpraktijk van de University of Curaçao (UoC) in kaart brengen. De probleemstelling luidt dan ook:

Wat is de huidige stand van zaken met betrekking tot het taalbeleid en het taalgebruik binnen de University of Curaçao (UoC)?

1.3.1 Deelvragen:

Om de centrale vraag te kunnen beantwoorden zijn onderstaande deelvragen geformuleerd:

1. Wat zegt het officiële taalbeleid?
 - 1.1 Wat is er in Curaçao wettelijk vastgelegd over taalbeleid met betrekking tot taal in het (hoger) onderwijs?
 - 1.2 Wat is er vastgelegd in het taalbeleid van de UoC?
2. Hoe ziet de taalpraktijk op de verschillende niveaus en afdelingen van de UoC eruit?
 - 2.1. In de formele context
 - 2.2. In de informele context
 - 2.3. In de media

De indeling van het onderwijsstaaldomein in formeel en informeel is ontleend aan Fishman (1965).

3. Welke overeenkomsten en verschillen zijn er op instellingsniveau voor wat betreft het taalbeleid en de taalpraktijk? Welke verklaring wordt gegeven voor het bestaan van deze overeenkomsten en verschillen?

1.4 De relevantie van de probleemstelling

Taalbeleid is erg actueel. In Nederland is het taaldebat voornamelijk gericht op integratie van anderstaligen in het Nederlands onderwijsstelsel en internationalisering van het hoger onderwijs waarbij Engels een steeds grotere rol speelt.

In een recent rapport 'Nederlands of niet: gedragscodes en taalbeleid in het hoger onderwijs' (Inspectie van het Onderwijs, 2018) doet de Inspectie van het Onderwijs onderzoek naar een specifiek element van internationalisering in het hoger onderwijs in Nederland, namelijk het gebruiken van een andere taal dan het Nederlands voor onderwijs en examens.

Het onderzoek laat zien in hoeverre hogescholen zich aan de wet houden wanneer het gaat om het gebruik van een andere taal dan het Nederlands op hogescholen. Artikel 7.2c in de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW) stelt namelijk dat onderwijs moet worden gegeven in het Nederlands tenzij: aard en inrichting van het onderwijs verband kunnen houden met internationalisering en internationale uitwisselingsprogramma's; de kwaliteit van het onderwijs een uitzonderingsgrond kan vormen wanneer specifieke expertise niet in Nederland beschikbaar is en een buitenlandse docent aangetrokken moet worden; de herkomst van de studenten een grond is om het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands aan te bieden

Bovengenoemde redenen dienen in een gedragscode door het instellingsbestuur uitgewerkt te worden. De inspectie van het Onderwijs concludeert dat zowel het landelijk taalbeleid (inclusief wetgeving) én het taalbeleid van instellingen de verschillende voor- en nadelen van het gebruik van een andere taal dan het Nederlands tegen elkaar zouden moeten afwegen. Bij veel hogescholen ontbreekt het aan een gedragscode en als die er wel is, is die vaak te summier. Volgens de Inspectie van het

Onderwijs is het van belang dat een hoger onderwijsinstelling het eigen taalbeleid doordenkt en zich de vraag stelt: wanneer is sprake van noodzaak (of toegevoegde waarde) om (een deel van) het onderwijs in een andere taal te verzorgen? Daarnaast wordt er gesteld dat er sprake moet zijn van een cyclisch proces waarin taalkeuzes worden geëvalueerd.

De Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen (KNAW, 2017) geeft aan dat gedifferentieerde eisen gesteld moeten worden aan het niveau van taalbeheersing en specifieke taalvaardigheden in het hoger onderwijs. Zij stellen dat een goede beheersing van het Engels voor vrijwel alle sectoren nuttig is, maar denken dat in de meeste beroepssectoren waar afgestudeerden terechtkomen, een goede beheersing van het Nederlands de voorkeur geniet boven het Engels.

De rector van de Universiteit van Amsterdam, Karen Maex, heeft ook kritiek op de internationalisering van haar universiteit. Zij geeft te kennen dat deze internationalisering te ver is doorgeslagen. De verhouding tussen Nederlandse en internationale studenten is volgens haar uit balans. Verder pleit zij voor tweetalig onderwijs en Nederlands als onderzoekstaal om zodoende een bijdrage te leveren als Nederlandse universiteit aan de Nederlandse taal. (van Heest, 2018)

Het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden wordt in tegenstelling tot Nederland al eeuwen gekenmerkt door een meertalige bevolking. Het Nederlands speelt binnen deze meertaligheid een zeer kleine rol. Men kan stellen dat op deze eilanden het Nederlands een vreemde taal is. Slechts 9.5 % van de Curaçaose bevolking (CBS, 2011) en 6 % van de Arubaanse bevolking heeft Nederlands als moedertaal (CBS, 2010). Op de Bovenwindse eilanden geldt het Engels voor het merendeel van de bevolking als moedertaal en op Aruba, Bonaire en Curaçao het Papiamentu/ Papiaments.

Ook in het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden is er een taaldebat gaande. Het taaldebat in dit deel spitst zich vooral op het moedertaalonderwijs in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Zo is in St. Eustatius en in Saba de instructietaal in het basis- en voortgezet onderwijs Engels geworden in plaats van Nederlands en is op Aruba recentelijk wettelijk vastgelegd dat de basisscholen binnen 10 jaar de transitie zullen maken van Nederlandstalig onderwijs naar Papiamentstalig

onderwijs. In de zogenaamde 'scol multilingual' is de instructietaal in de eerste vier klassen Papiamento en wordt het Nederlands als vreemde taal aangeboden.

Opvallend in het taaldebat in de bestudeerde Caribische gebieden is dat er weinig aandacht lijkt te zijn voor onderzoek naar taalbeleid en taalkeuzes in het hoger onderwijs. Vanuit deze constatering lijkt het interessant om het taalbeleid van een hoger onderwijsinstelling, in dit geval de UoC, onder de loep te nemen en te onderzoeken waarom men bepaalde taalbeleidskeuzes heeft gemaakt en of die taalkeuzes invloed hebben op de internationalisatie, instroom, concurrentiepositie van de instelling, voorkeur van de studenten, kwaliteit en inhoud van het onderwijs, diversiteit, aansluiting op vervolgstudies en beroepspraktijk en financiering van het onderwijs

Door te onderzoeken welke taalkeuzes worden gemaakt op de UoC en waar die taalkeuzes op gebaseerd zijn, kan er een bijdrage geleverd worden aan het lokale (Caribische) taaldebat en kan er gekeken worden hoe taalkeuzes op hoger onderwijsinstellingen in het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden zich verhouden tot elkaar en tot hoger onderwijsinstellingen in Nederland. Deze vergelijking kan leiden tot versterking van het taalbeleid en de vertaling daarvan in de praktijk.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zal verslag worden gedaan van de theoretische achtergronden met betrekking tot taalbeleid in het hoger onderwijs. De onderzoeksopzet wordt in hoofdstuk 3 besproken. De resultaten van het onderzoek worden vervolgens in hoofdstuk 4 weergegeven. De grafieken behorende bij dit hoofdstuk vindt u in het bijbehorende document: Taalbeleid en Taalpraktijk op de UoC-GRAFIEKEN. Tot slot vindt u in hoofdstuk 5 antwoorden op de onderzoeksvragen, de conclusie waarin de onderzoeksresultaten worden geïnterpreteerd en beperkingen van het onderzoek.

2. Theoretisch kader

2.1 Wat is taalbeleid?

Taalbeleid is een breed begrip dat op verschillende niveaus uitgevoerd kan worden. In onderstaande paragrafen zal taalbeleid onderverdeeld worden in macro en mesoniveau. Vervolgens zullen drie typen taalbeleid besproken worden en zal taalbeleid vanuit de Curaçaose context aan bod komen. De laatste paragraaf van dit hoofdstuk zal taalkeuzes behandelen die van belang zijn voor de Caribische context.

2.1.1 Taalbeleid op macroniveau

Taalbeleid op macroniveau is het geheel van maatregelen dat de overheid neemt om het gebruik van een taal of meer talen te beïnvloeden, om het onderwijs in die taal te bevorderen, om de taal vast te leggen en eventueel normen voor te schrijven en om de rechten van bepaalde groepen op het behoud en het gebruik van hun eigen taal te waarborgen. Maatregelen zijn bijvoorbeeld wetten, subsidies of bewustwordingscampagnes. ([www. taalunieversum.org](http://www.taalunieversum.org), n.d.).

Shohamy (2006) stelt dat taalbeleid vanuit een breed perspectief gezien dient te worden, waarbij rekening wordt gehouden met mechanismes, beleid en praktijk samen met de onderhandelingen, gesprekken en discussies die daaromheen plaatsvinden. De macht van de overheid en grote ondernemingen moeten volgens haar daarbij in acht worden genomen. Zij hebben vaak toegang tot de pilaren van de samenleving zoals onderwijsinstanties, wetten, belastingheffing en kunnen daardoor taalbeleid manipuleren.

2.1.2 Taalbeleid op mesoniveau

Op mesoniveau is taalbeleid het permanente, systematische en strategische beleid, gedragen door beleidsmakers en uitgedragen door beleidsuitvoerders. Dit heeft als doel om, op alle voor het onderwijs relevante niveaus, taal en taalontwikkeling permanente aandacht en zorg te geven in de dagelijkse praktijk van het onderwijs en die maatregelen te nemen die bijdragen aan het studiesucces van studenten. Studiesucces wil in dit verband zeggen dat de student in staat is zijn opleiding met behoud van alle kwaliteitseisen succesvol af te ronden en bij het afstuderen beschikt over voldoende taalvaardigheid voor de beginnende beroepsbeoefenaar. (van der Westen, 2009)

Beijer, Gangaram en Hajer (2010) stellen dat taalbeleid betrekking heeft op onder meer de intake, het curriculum, de leermiddelen, de toetsing en de beoordeling, de studieloopbaanbegeleiding, de professionalisering van de docenten en de organisatie van het onderwijs.

2.2 Drie typen taalbeleid

Daems en Van der Westen (2008) beschrijven drie typen taalbeleid. Het eerste type wordt ook wel de *smalle variant* genoemd. Het richt zich vooral op de taalzwakke studenten en heeft tot doel om bij deze groep de achterstanden weg te werken. Hun taaltekorten of deficiënties, die vastgesteld worden met bijvoorbeeld een taaltoets bij de start van de opleiding, worden bijgewerkt middels bijspijkertrajecten. Taal is in dit geval niet geïntegreerd in de opleiding, maar situeert zich naast het curriculum. Omdat veel taalbeleid haar oorsprong vindt in een diversiteitsbeleid, dient deze eerste soort als springplank naar het tweede, schoolse type. Daems en Van der Westen (2008) vragen zich af of in dit geval wel sprake is van een taalbeleid, aangezien het meer om een opvangmodel voor taalzwakke studenten gaat.

Taalbeleid type 2 wordt ook wel aangeduid als de *schoolse variant* of *tussenvariant*. Dit taalbeleid is niet alleen gericht op een achterstandsgroep, maar op de taalontwikkeling van alle studenten. Ze worden allen getoetst en krijgen zo nodig talige ondersteuning die aansluit bij de opleiding. De opleiding stelt zich als doel een student af te leveren die over de nodige talige bagage beschikt om af te studeren. Taal is bij dit type beleid beperkt geïntegreerd in het curriculum: taal- en vakdocenten werken samen om stemmen de taaleisen op elkaar af.

Het derde type taalbeleid wordt ook wel de *zelf ontwikkelende* of *brede variant* genoemd. Het gaat nog een stap verder dan de vorige variant, want het verwacht aandacht voor taal in elk onderdeel van het curriculum. Dit type taalbeleid beoogt een kwaliteitsverhoging van de opleiding, een verhoging van het studiesucces en het bereiken van een zo hoog mogelijk taalniveau door elke student. De ontwikkeling van taalvaardigheid maakt een integraal deel uit van de opleiding. Een belangrijke notie in dit verband is *taal ontwikkelend lesgeven*: zowel taal- als vakdocenten hebben aandacht voor taal tijdens elk contact met de student. Bij dit type is het doel niet alleen

om de leerlingen/studenten een bepaald minimumniveau te laten bereiken, maar ook om ze te stimuleren tot een zo hoog mogelijk taalniveau te komen. De instelling werkt er systematisch aan om het initiatief van de eigen taalontwikkeling bij de student zelf te leggen, vandaar de naam *zelf ontwikkelend*. Hier is taalbeleid het speerpunt in het beleid van de instelling. In iedere les, bij elk vak staat de taalvaardigheidsontwikkeling centraal. Docenten worden hiervoor opgeleid en het taalbeleid is dan ook verankerd in het kwaliteitsbeleid en het personeelsbeleid van de instelling.

De tweede en derde variant moeten gezien worden als ontwikkelingen in de tijd. Meestal begint een instelling met type 1 om al dan niet het beleid te ontwikkelen naar type 2 en tenslotte 3. De meest brede variant is dan ook ontwikkeld vanwege de beperkingen die betrokken deskundigen zagen in de *smalle* variant. (Daems, F. & van der Westen, W., 2008)

2.4. Taalbeleid in de Curaçaose context

Dijkhoff e.a. (2015) hebben onderzoek verricht naar taalbeleid in de Curaçaose context. Zij verdelen taalbeleid in nationaal taalbeleid, onderwijstaalbeleid en schooltaalbeleid en stellen dat het nationale taalbeleid voor alle sectoren geldt en zo breed mogelijk gedragen moet worden. Als voorbeeld worden genoemd de thuishalen, de officiële talen en de instructietalen. Maar ook de benaming van overheidsdiensten en wegbewijzing valt hieronder.

Onder onderwijstaalbeleid verstaan zij het voorwaardenscheppend, structurerend en richtinggevende deel van het nationaal taalbeleid ten aanzien van onderwijsactiviteiten op school. Als voorbeeld noemen Dijkhoff e.a. (2015) het eindniveau dat leerlingen per onderwijstype moeten hebben voor Papiaments en Nederlands.

Het schooltaalbeleid wordt door Dijkhoff e.a. (2015) beschreven als taalbeleid van een specifieke school en is afgeleid van het onderwijstaalbeleid. Hierbij wordt als voorbeeld genoemd hoe een Papiamentstalige, Nederlandstalige of tweetalige school haar taallessen zo geïntegreerd mogelijk kan aanbieden, waardoor leerlingen zowel in het Nederlands als Papiaments een bepaald eindniveau bereiken én alle kerndoelen aan bod komen.

2.5. Taalkeuzes.

Wanneer we spreken over taalbeleid spreken we over taalkeuzes die gemaakt worden. In deze paragraaf worden taalkeuzes belicht die voor het Caribisch gedeelte van het Koninkrijk relevant zijn. Daarbij wordt gekeken naar Engelstalig onderwijs, onderwijs in de moedertaal en de onderwijstaal zoals die vanuit de koloniale context is ontstaan, in dit geval het Nederlands.

2.5.1. Engelstalig onderwijs

De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) signaleert in haar onderzoek naar taalkeuzes in het hoger onderwijs dat in Nederland steeds meer hoger onderwijsinstellingen overstappen op Engelstalig onderwijs. Het algemeen taalbeleid wordt bij deze instellingen voornamelijk op directieniveau vastgesteld. Hierbij moet men denken aan de kwaliteit of het niveau van de Engelse taalbeheersing van docenten en studenten; streefcijfers voor Engelstaligheid van opleidingen; inpassing van taalbeleid in internationaliseringsbeleid; het vormgeven en aanbieden van taalvaardigheidsonderwijs; en beleid omtrent de voertaal binnen de universiteit. (KNAW, 2017)

De concrete keuze voor het Nederlands of Engels als onderwijstaal wordt meestal gemaakt door faculteiten of opleidingen. Hier vindt ook de uitvoering van het taalbeleid plaats, bijvoorbeeld het bepalen van precieze taalbeheersingsniveaus en de inbedding van het taalonderwijs in het curriculum. De keuze voor Engelstaligheid van de instellingen hangt nauw samen met internationaliseringsbeleid en de internationale omgeving waarin de afgestudeerden zullen gaan opereren. Daarnaast spelen er ook inhoudelijke en bedrijfsmatige aspecten van de opleiding een rol. (KNAW, 2017)

In het kader van deze verengelsing van het hoger onderwijs heeft de Inspectie van het Onderwijs een onderzoek (Inspectie van het Onderwijs, 2018) uitgevoerd naar gedragscodes en overige documentatie omtrent taalbeleid van instellingen die een andere taal dan het Nederlands hanteren in hun onderwijs. De inspectie constateert dat de gedragscodes in veel gevallen geen weerspiegeling zijn van een doordacht taalbeleid. De Inspectie van het Onderwijs stelt vast dat de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW)² duidelijker geformuleerd mag worden, maar

² Zie paragraaf 1.4

maakt daarbij de kanttekening dat instellingen soms te snel concluderen dat het wetsartikel niet op hen van toepassing is.

Daarnaast stelt de Inspectie dat de noodzakelijkheid van een andere taal dan het Nederlands te weinig wordt onderbouwd in gedragscodes. De redenen voor de taalkeuze staan vaak wel in de gedragscodes, maar deze zijn niet uitgewerkt. Verder staan er in de gedragscodes vaak onderdelen die niet vereist zijn zoals procedures om over te gaan in een andere taal dan het Nederlands en het benodigde taalbeheersingsniveau van docenten en studenten. Om toegelaten te worden tot een Masteropleiding worden door verschillende hogescholen verschillende eisen gesteld aan het taalniveau. De Inspectie stelt dat dit gevolgen kan hebben voor de doorstroommogelijkheden voor studenten die na een Nederlandstalige (bachelor)opleiding een anderstalige vervolgopleiding willen starten.

Een ander aandachtspunt van de Inspectie is dat instellingen voor hoger onderwijs vooral ingaan op internationalisering en de visie hierop en niet op taalbeleid. De summiere invulling van de gedragscodes biedt te weinig handvaten voor een passend taalbeleid op instellingsniveau maar ook op landelijk niveau. Vandaar dat de Inspectie stelt dat landelijke wetgeving voldoende richtinggevend en duidelijk moet zijn, maar tegelijkertijd ook moet passen bij een autonoom stelsel waarbij keuzes door professionals op de werkvloer gemaakt kunnen worden. De gedragscode moet onderdeel zijn van een cyclisch evaluatieproces.

2.5.2. Moedertaalonderwijs

Moedertaalonderwijs refereert aan onderwijs waarbij de moedertaal de instructietaal is en daarnaast ook als vak wordt gegeven. Het wordt beschouwd als een belangrijke component van kwalitatief onderwijs, met name in de eerste schooljaren. (UNESCO, Education in a multilingual world, 2003)

2.5.2.1 Onderzoek naar moedertaalonderwijs op Aruba

Onderzoeksresultaten van onderzoek dat in 2016 in vierde klassen basisonderwijs op pilotscholen (scol multilingual) en controlescholen op Aruba is uitgevoerd wijzen op het belang van de moedertaal in het (basis)onderwijs.

Dit onderzoek (Williams, 2016) mat vier leervaardigheden: het begrip van mondelinge uitleg en een korte tekst, het stellen van kritische vragen en uitleg in eigen

woorden. Deze vaardigheden samen geven een realistische prognose van een succesvolle schoolcarrière.

Leerlingen van scol multilingual beschikken over significant hogere kritische leervaardigheden dan de leerlingen van traditionele scholen. Daarnaast bewijst dit onderzoek dat leerlingen in zowel scol multilingual als in de traditionele scholen beter leren wanneer ze Papiaments gebruiken in vergelijking met het gebruik van Nederlands. Ook het gebruik van Papiamento bij het tonen van leervaardigheden is significant beter bij de leerlingen van scol multilingual in vergelijking met leerlingen van traditionele scholen. En tot slot is er geen significant verschil op te merken tussen de leerlingen van scol multilingual en traditionele scholen m.b.t. begrip, vragen stellen en uitleggen in het Nederlands. (Williams, 2016)

2.5.2.2. UNESCO

UNESCO, de educatieve wetenschappelijke en culturele organisatie van de Verenigde Naties (VN), speelt een belangrijke rol in het internationale taalbeleids- en taalpraktijkdebat waarbij veel aandacht uitgaat naar het belang van de moedertaal. UNESCO baseert haar standpunten op artikel 2 uit het Universele Verdrag van de Rechten van de Mens³ opgesteld door de Verenigde Naties en artikel 29 uit de Rechten van het Kind opgesteld door Unicef⁴. Hierbij moet wel aangemerkt worden dat artikel 2 niet bindend is.

Al in 1953 publiceerde UNESCO een rapport waarin moedertaalonderwijs werd gepropageerd (UNESCO, 1953). In een recenter rapport van UNESCO (2003) wordt dat standpunt nog steeds onderschreven, maar vanuit een ander tijdsbeeld. Een tijdsbeeld gekenmerkt door: politieke veranderingen, met name in postkoloniale gebieden; jonge

³ Eenieder heeft recht op alle rechten en vrijheden die in deze Verklaring opgesomd staan, zonder enig onderscheid van welke aard dan ook, zoals volk, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status. (www.amnesty.nl)

⁴ Het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of de hare. (www.unicef.nl)

onafhankelijke landen; uitgestorven of bedreigde talen; grootschalige migratie met daardoor een nieuw en gevarieerd taalaanbod in landen en continenten; internet dat geleid heeft tot een ander taalgebruik in communicatief en studiegebied; en globalisatie.

Deze ontwikkelingen en recente rapporten en aanbevelingen hebben geleid tot de drie basisprincipes die UNESCO voorstaat:

1. UNESCO ondersteunt moedertaalinstructie als middel om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren door verder te bouwen op de kennis en ervaring van de lerende en docenten.
2. UNESCO steunt tweetalig en/of meertalig onderwijs op alle onderwijsniveaus als een middel om zowel sociale als gendergelijkheid te bevorderen en als een sleutelement van taalkundig verschillende samenlevingen.
3. UNESCO ondersteunt taal als een essentieel onderdeel van intercultureel onderwijs om het begrip tussen verschillende bevolkingsgroepen te bevorderen en het respect voor de grondrechten te waarborgen. (UNESCO, Education in a multilingual world, 2003)

2.5.3. Taalkeuzes in het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden

Het Caribische gedeelte van het Koninkrijk der Nederlanden, bestaande uit Aruba, Bonaire, Curaçao, St. Maarten, St. Eustatius en Saba heeft met elkaar gemeen dat ze allemaal kolonies waren van Nederland en thans deel uitmaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Bonaire, Saba en St. Eustatius als bijzondere gemeente van Nederland en St. Maarten, Curaçao en Aruba als landen binnen het Koninkrijk.

Het Nederlands neemt binnen het Caribische deel van het Koninkrijk een lastige positie in. Op Aruba, Bonaire en Curaçao is het Nederlands een officiële taal die zowel in het onderwijs als het overheidsapparaat een formele status heeft. Desondanks kan het Nederlands beschouwd worden als een vreemde taal die door de eilandbewoners in mindere of meerdere mate beheerst wordt. (Mijts E. , 2013)

Het koloniale verleden van deze voormalig gekolonialiseerde landen heeft gevolgen op juridisch, overheids en educatief gebied. Nederlandse raamwerken zijn overgenomen, inclusief het onderwijssysteem en het daarmee gepaarde taalbeleid. Kwaliteitsbewaking wordt uitgevoerd door instanties uit het moederland, die hun

Europese raamwerken consolideren in het systeem op deze kleine eilanden. (Mijts E. , 2017)

Het opgelegde onderwijssysteem en de daarbij behorende onderwijstaal is al jaren een punt van discussie onder de bevolking van de verschillende eilanden. Op Curaçao werd in 2005 het Papiaments als instructietaal in het basisonderwijs ingevoerd. De vier scholen die Nederlands als instructietaal mochten behouden werden daarna overspoeld door inschrijvingen. Deze beslissing is daarna teruggedraaid; de Curaçaose schoolbesturen zijn nu vrij om te beslissen in welke taal het onderwijs wordt aangeboden. (Mijts E. , 2008)

Op Aruba heeft de minister van onderwijs recentelijk aangekondigd dat de instructietaal op Arubaanse basisscholen Papiaments zal worden. De komende jaren zal de zogenaamde 'Scol Multilingual' vorm krijgen binnen het Arubaanse onderwijssysteem. Het Nederlands krijgt de status van vreemde taal.

Op de Bovenwindse eilanden ligt de situatie anders. Het Nederlands is daar niet alleen een vreemde taal voor het overgrote deel van de bevolking, het wordt door het merendeel van de bevolking niet beheerst. Op deze eilanden is Engels de moedertaal voor het grootste deel van de bevolking en wordt op Saba en sinds 2014 ook op St. Eustatius gekozen voor Engelstalig onderwijs. (Mijts E. , 2013)

3. Onderzoeksmethoden

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, is er kwalitatief en kwantitatief onderzoek verricht in de vorm van: documentatieonderzoek, enquêtes en geleide interviews.

3.1 Documentatieonderzoek

Om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van het taalbeleid van het hoger onderwijs op Curaçao is het van belang om het taalbeleid van de Curaçaose overheid en van de UoC in acht te nemen.

Voor wat betreft het overheidsbeleid is er online gezocht naar documenten met betrekking tot taalbeleid op Curaçao. Ook is er contact gezocht met Dr. Marta Dijkhoff die het document '*Nationaal taalbeleid Curaçao, op weg naar Multi linguale co-existentie*' aanbod. In dit document staan beleidsvoorstellen die in 2017 zijn goedgekeurd door de regering van Curaçao. Op dit moment, oktober 2018, vinden er besprekingen plaats over de uitvoering van deze beleidsvoorstellen.

Op instellingsniveau van de UoC is er gekeken naar de website www.uoc.cw⁵. Op deze website zijn er, naast algemene informatie over de verschillende faculteiten, ook enkele studiegidsen te vinden. Verder is er gebruik gemaakt van twee Kritische Reflecties van de Algemene Faculteit : één van de LOFO uit 2017 en één van de bacheloropleidingen leraar Papiamentu, Engels, Nederlands , Spaans en een document: 'Taalsituatie UNA: een praatstuk en een groeidocument'.

3.2 Enquêtes

Voor dit onderzoek zijn in Google Forms twee enquêtes opgesteld; één voor docenten en één voor studenten. Hiervoor is medewerking en toestemming gevraagd aan de betrokken decanen en de Rector Magnificus. Van beide enquêtes bestaan drie versies: een Engelstalige, Nederlandstalige en een Papiamentstalige versie. De link naar de studentenenquête is in eerste instantie door de decanen van de verschillende faculteiten op Blackboard geplaatst. Later is de link door de studentenadministratie naar de

⁵ De opzet en inhoud van de website van de UoC is in januari 2019 veranderd. Wanneer er in deze scriptie wordt verwezen naar de website van de UoC, wordt er verwezen naar de website die tussen september en december 2018 bestond.

studenten gemaild. De link naar de docentenenquête is door decanen naar de verschillende docenten gestuurd.

Enkele opvallende resultaten uit de enquêtes zijn voorgelegd aan respondenten van de eerdergenoemde interviews. De respondenten is gevraagd deze data te interpreteren.

Op basis van de kwalitatieve data verkregen uit de interviews en de uitkomsten uit de enquêtes, kunnen er overkoepelende conclusies getrokken worden met betrekking tot het taalbeleid en de taalpraktijk op de UoC.

3.2.1 Docentenenquête

De doelstelling van deze enquête is een beeld vormen van de taalpraktijk binnen instellingen in het hoger onderwijs van Curaçao. De uitkomsten van deze enquête zijn anoniem verwerkt met als doel inzicht te krijgen in de taalpraktijk en deze te vergelijken met de taalkeuzes die op instellingsniveau en faculteitsniveau gemaakt worden. Op deze manier is er een beeld ontstaan van de wijze waarop taalbeleid in de taalpraktijk wordt toegepast.

Er is gekozen voor een enquête zodat zoveel mogelijk data vanuit de taalpraktijk gegenereerd kunnen worden. Hierdoor ontstaat er een algemeen beeld van deze taalpraktijk vanuit het perspectief van docenten. De enquête bestaat uit 11 onderdelen:

Deel:	Onderdeel:	Doelstelling:
1	introdunctie	Uitleg van het doel van de enquête en gegevens van de onderzoeker.
2	docentgegevens	Achtergrondgegevens die relevant kunnen zijn in kaart brengen.
3	Docent-student spreken	Gegevens verkrijgen over de taal waarin de docent instructie geeft.
4	Docent-student lezen	Gegevens verkrijgen over de manier waarop de docent omgaat met de aan de studenten verstrekte teksten en studiematerialen en afspraken op dat gebied.

5	Docent-student schrijven	Gegevens verkrijgen over de schriftelijke feedback van docenten aan studenten.
6	Student-docent spreken	Gegevens verkrijgen over de taal die studenten spreken binnen de instelling in verschillende situaties. Ook wordt gevraagd welke taal de docent belangrijk acht bij het succesvol volgen van zijn vak.
7	Student-docent schrijven	Gegevens verkrijgen over de taal waarin studenten verslagen, toetsen en scripties moeten schrijven en de beoordeling die de docent daaraan geeft.
8	Docent spreken	Gegevens verkrijgen over de taal die de docent spreekt binnen de instelling in zowel formele als informele situaties.
9	Docent schrijven	Gegevens verkrijgen over de taal waarin de docent schriftelijk communiceert binnen de instelling en het al dan niet bestaan van afspraken over schriftelijke communicatie binnen de instelling.
10	Studenten ondersteuning	Gegevens verkrijgen over de mate waarin de docent tijdens colleges omgaat met taal (didactiek).
11	Taalbeleid	Gegevens verkrijgen over de manier waarop taalkeuzes binnen de instelling tot stand gekomen zijn en of er een taalbeleid is.

3.2.2 Studentenenquête

De doelstelling van deze enquête is een beeld vormen van de taalpraktijk binnen het UoC. De uitkomsten van deze enquête zijn anoniem verwerkt met als doel inzicht te krijgen in de taalpraktijk en deze te vergelijken met de taalkeuzes die op instellingsniveau en faculteitsniveau gemaakt worden. Op deze manier ontstaat er een beeld van de wijze waarop taalbeleid in de taalpraktijk wordt toegepast.

Er is gekozen voor enquêtes, zodat zoveel mogelijk data vanuit de taalpraktijk gegenereerd kunnen worden. Hierdoor ontstaat er een algemeen beeld van deze taalpraktijk vanuit het perspectief van studenten. De studentenenquête bestaat uit 4 onderdelen:

Deel:	Onderdeel:	Doelstelling:
1	introductie	Uitleg van het doel van de enquête en gegevens van de onderzoeker.
2	studentgegevens	Achtergrondgegevens die relevant kunnen zijn in kaart brengen.
3	Colleges, docenten en studiemateriaal	Inzicht verkrijgen in de ervaringen van de studenten met de instructietaal en de te bestuderen teksten.
4	Ondersteuning	Gegevens verkrijgen over ervaringen van studenten met betrekking tot taalsteun binnen de instelling.

3.3 Geleide interviews

De interviews vonden plaats op de UoC in de week van 2 tot 5 oktober 2018. Er zijn interviews afgenomen op het niveau van decanaats- en universiteitsbestuur. Alle geïnterviewden hebben een informed consentformulier ondertekend alvorens het interview werd afgenomen.

De interviews bestonden uit 5 delen: taalbeleid, taalkeuze, taalproblematiek, visie op taalbeleid en taalpraktijk en tot slot de mate van invloed van externe ontwikkelingen op het taalbeleid binnen de UoC. De eerste vragen waren van algemene aard en hadden tot doel een globaal beeld te geven van het taalbeleid en de taalpraktijk vanuit het perspectief van de ondervraagde.

In het tweede deel werden vragen gesteld over taalkeuzes binnen de UoC/ de faculteit en de argumentatie daarachter. Ook werd er gevraagd naar de rol van het Engels, Nederlands, Papiaments en Spaans binnen de UoC.

Het derde gedeelte van het interview behelsde taalproblematiek. Respondenten werd gevraagd naar taalproblemen die men ondervindt op de UoC/faculteit en beleid daaromtrent.

In het vierde gedeelte werd gevraagd naar een mogelijke visie m.b.t. taalbeleid en naar documenten waarin taalbeleid vastligt.

In het laatste deel van het interview werden vragen gesteld over internationalisering en invloeden van instanties, bedrijven en beroepenveldcommissies op het taalbeleid. Het interview werd afgesloten met de vraag wat de respondent zou willen veranderen op het gebied van taalkeuze en/ of taalbeleid.

4. Onderzoekresultaten

Bij de verwerking van de enquêtes, interviews en documenten is er een verzadigingspunt bereikt waaruit bleek dat ik als onderzoeker het totaalbeeld van de verhouding tussen taalbeleid en taalpraktijk op de UoC goed voor ogen had. In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek naar taalbeleid en taalpraktijk op de UoC beschreven.

Allereerst zal er een paragraaf gewijd worden aan documentatieonderzoek. Deze paragraaf wordt onderverdeeld in macro- en mesoniveau, waarbij verschillende documenten met betrekking tot taalbeleid op zowel macro- als mesoniveau zullen worden besproken. Vervolgens zullen de resultaten verkregen uit de docenten en studentenenquêtes beschreven worden en in de laatste paragraaf van dit hoofdstuk wordt er verslag gedaan van de interviews die afgenomen zijn.

4.1 Documentatieonderzoek

Om de eerste deelvragen met betrekking tot taalbeleid in het hoger onderwijs op Curaçao te kunnen beantwoorden, ben ik op zoek gegaan naar documenten die deze deelvragen zouden kunnen beantwoorden. De zoektocht begon op het internet. Hier was weinig documentatie te vinden over taalbeleid in het hoger onderwijs op Curaçao. Dr. Martha Dijkhoff, met wie ik een prettig en interessant gesprek gevoerd heb over taalbeleid op Curaçao, kon mij een recent document overhandigen met beleidsvoorstellen die door de regering van Curaçao zijn goedgekeurd en zullen worden ingevoerd.

4.1.1 Documentatieonderzoek op macroniveau

Op macroniveau is in 2007 wettelijk vastgelegd dat Curaçao een meertalig land is. In de landsverordening officiële talen wordt bepaald dat het Engels, het Nederlands en het Papiaments de drie officiële talen zijn van de Nederlandse Antillen. (Landsverordening officiële talen, 2007)

Onderwijswetten bepalen dat in het funderend en het voortgezet onderwijs de instructietaal het Engels, het Nederlands of het Papiaments is. Aan het eind van het funderend onderwijs dienen de leerlingen het Nederlands en het Papiaments op eenzelfde niveau te beheersen. In het voortgezet onderwijs geldt dat de drie officiële talen verplichte examenvakken zijn. (Severing, 2015)

In het rapport *Nationaal taalbeleid Curaçao, op weg naar multilinguale co-existentie* (Dijkhoff, M; van Veen, P; Hellings, E; Snetselaar, M, 2017) zijn taalbeleidsvoorstellen opgenomen die onlangs zijn aangenomen door de Curaçaose overheid. De voorstellen zijn als volgt: de taalniveaus voor instromende studenten van het UoC vast leggen op 3F voor een bacheloropleiding en 4F voor een wo-opleiding voor wat betreft Papiaments; voor het Nederlands op bachelor niveau geldt dat het instroomniveau voor alle vaardigheden op B2 ligt, met uitzondering van spreekvaardigheid; voor spreekvaardigheid geldt een beheersingsniveau van B1; voor studenten uit het SBO⁶-niveau 4 is een beheersingsniveau van B2 vastgesteld op het gebied van luistervaardigheid en leesvaardigheid; voor het Nederlands op wo-niveau geldt dat het instroomniveau voor alle vaardigheden op B2+ ligt met uitzondering van spreekvaardigheid. Voor spreekvaardigheid geldt een beheersingsniveau van B2; voor toekomstige leerkrachten wordt een eindniveau vastgelegd voor de instructie-talen Papiaments (F4) en Nederlands (C1) en de vreemde talen Engels en Spaans (B2); de minister van OWCS zal met de betrokkenen (decaan en docenten AF rector magnificus UoC, schoolbesturen en onderwijsvakbond), de voorgestelde oplossingen die zijn voorgesteld voor de korte, middellange en lange termijn bespreken en voor zover mogelijk opnemen in de Lv-UoC.

Verder staat er in het bovengenoemde rapport *Nationaal taalbeleid Curaçao* dat de UoC een leidende rol zou moeten nemen in het professionaliseren van zittende FO-leerkrachten en vo-docenten. De overheid zal de UoC verzoeken speciale aandacht te besteden aan de volgende onderwerpen, die van belang zijn voor de toekomstige professionalisering van zittende leerkrachten en docenten: integrerende vakdidactiek; taaldifferentiatie in de klas en in vakopleidingen; en het werken met remediërende of zelfstandige leertrajecten.

4.1.2 Documentatieonderzoek op mesoniveau

Naast ontvangen beleidsstukken was de website van de UoC (www.uoc.cw, 2018) een toegankelijke bron om informatie te verkrijgen over taalbeleid op de UoC. Elke faculteit heeft zijn eigen webpage op deze site waarin in mindere of meerdere mate

⁶ Secundair beroeps onderwijs

taalbeleidsaspecten aan de orde komen. Ook zijn er van sommige opleidingen studiegidsen geplaatst op de webpage van de faculteit. In onderstaande paragrafen zal verslag gedaan worden van de inhoud van de ontvangen beleidsstukken en taalbeleidsaspecten van de verschillende opleidingen/faculteiten zoals die op de website staan vermeld.⁷

Daarnaast zal er een paragraaf gewijd zijn aan onderdelen van opleidingsbeoordelingen die opgesteld zijn door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) of de Netherlands Quality Agency (NQA) waarin gesproken wordt over taalvaardigheid van de studenten.

4.1.2.1 Ontvangen beleidsstukken

In een document van de UoC, *Taalsituatie UNA: een praatstuk en groeidocument* (2013), staat de taalsituatie van de verschillende faculteiten beschreven. Er wordt gesteld dat inventarisatie van de taalsituatie noodzakelijk is om tot een taalbeleid op de UNA⁸ te komen. De inventarisatie die hieruit voortgevloeid is, stelt dat op de FdR de belangrijkste voertaal en instructietaal het Nederlands is. Op de FdSEW is dat Engels. Op de FdTW is de belangrijkste voertaal Papiaments en de instructietaal Nederlands. Bij de FMG is zowel de voertaal als de instructietaal Nederlands en op de AF is de voertaal binnen de faculteit Papiaments, terwijl de instructietaal per opleiding verschilt. Opvallend is dat bij LOFO de belangrijkste instructietaal het Papiaments is.

In de Kritische Reflectie van LOFO (2017) staat dat Nederlands en Papiaments de instructietalen zijn. Tevens staat in dit document vermeld dat in het vernieuwde curriculum van LOFO ook aandacht besteed zal worden aan taligheid bij het beoordelen van opdrachten bij modules die niet specifiek gericht zijn op taalvaardigheid.

Tevens worden er vanuit LOFO diagnostische instaptoetsen afgenomen voor Nederlands en Papiaments voor aanvang van het eerste jaar. Deze toetsen dienen om het instapniveau van taalvaardigheid te meten. Aan het eind van semester 1 maken de studenten een gelijkwaardige toets voor Nederlands en Papiaments. Het resultaat van

⁷ Ten tijde van het inleveren van deze scriptie is er een nieuwe website gelanceerd door de UoC waarop genoemde documenten die op de eerdere website van de UoC geplaatst waren, niet meer beschikbaar zijn.

⁸ De UoC heette voorheen de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA)

deze tweede toets is medebepalend voor een eerste studieadvies aan de student.
(Kritische Reflectie Lerarenopleiding Funderend Onderwijs Curaçao en Bonaire, 2017)

4.1.2.2 Documenten en taalbeleidsaspecten op de website van UoC

De homepage van de website van de UoC (www.uoc.cw, 2018) is Engelstalig. De pagina's van de verschillende academische programma's zijn in het Engels en of het Nederlands. Op de website van de UoC zijn pagina's te vinden van de verschillende faculteiten. Hieronder zal er per faculteit aangegeven worden wat er op de pagina te vinden is voor wat betreft taalbeleid.

4.1.2.2.1 Algemene Faculteit (AF)

De pagina van de Algemene Faculteit is in het Nederlands. Voor de lerarenopleiding Papiaments geldt het Europees Referentiekader als richtsnoer. Tijdens de opleiding werken de studenten Papiaments naar het eindniveau C1 van het ERK toe. Er wordt naar gestreefd om aan het eind van leerjaar 1 het C1 niveau voor luistervaardigheid, spreekvaardigheid en leesvaardigheid te halen. Wat betreft schrijfvaardigheid wordt gestreefd naar B2 niveau. Gedurende de twee daaropvolgende jaren, tot aan het eind van leerjaar 3, wordt door de studenten naar C1 niveau toegewerkt voor alle vaardigheden.

De tweedegraads lerarenopleiding Nederlands heeft contacten met de Nederlandse Taalunie en houdt zich via die instelling op de hoogte van de laatste ontwikkelingen op het gebied van de taalverwerving van het Nederlands. De taalcoördinator geeft de opgedane kennis door aan de ingezette docenten, die deze kennis incorporeren in het curriculum van de opleiding, zodat de studenten er kennis van kunnen nemen.

De vereiste niveaus bij de tweedegraads lerarenopleiding Engels zijn voor lezen, luisteren, spreken en schrijven: C1. Om vast te stellen of de studenten deze niveaus gehaald hebben, wordt gebruik gemaakt van de Cambridge examens. Deze examens zijn gerelateerd aan de ERK-niveaus: het Cambridge Advanced Exam toetst op B2 niveau, het Cambridge Proficiency Exam toetst op C1 niveau.

Het ERK geldt ook als richtlijn van de lerarenopleiding Spaans. Tijdens de opleiding werken de studenten Spaans naar het eindniveau C1 van het ERK toe. Er wordt naar gestreefd om aan het eind van leerjaar 1 het B2-niveau voor alle

vaardigheden te halen. Gedurende de twee daaropvolgende jaren, tot aan het eind van leerjaar 3, wordt door de studenten naar C1-niveau toegewerkt voor alle vaardigheden.

4.1.2.2.2 Faculteit der Rechtsgeleerdheid (FdR)

De website van de FdR is zowel in het Engels als in het Nederlands opgesteld. Op de website wordt aangegeven dat voor de rechtenstudie op de UoC Nederlands de voertaal is. Wel worden enkele vakken in het Engels gegeven.

Daarnaast staat er in de studiegids van de FdR dat met ingang van het studiejaar 2016-2017 de onderwijsprogramma's van de FdR grondig zijn herzien. Er is een zwaarder accent komen te liggen op het verwerven van praktische vaardigheden die onontbeerlijk zijn om als afgestudeerd jurist in een professionele omgeving goed te kunnen functioneren. Een taalprogramma Nederlands maakt daarvan onderdeel uit.

4.1.2.2.3 Faculteit der Technische Wetenschappen (FdTW)

De webpagina van de FdTW is Engelstalig. De opleiding Techno MBA heeft toelatingseisen waarvan een minimale testscore van 90 op een TOEFL test er één is.

4.1.2.2.4 Faculteit Maatschappij- en Gedragwetenschappen (FMG)

De webpagina van FMG is Engelstalig. Op deze website wordt aangegeven dat er een instaptoets bestaat voor Nederlands en Engels en dat er een toelatingsinterview wordt afgenomen als deel van de toelatingsprocedure.

4.1.2.2.4 Faculteit der Sociale en Economische Wetenschappen (FdSEW)

De webpagina van deze faculteit is eveneens Engelstalig

4.1.2.3 Opleidingsbeoordelingen door NVAO/NQA

De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) heeft tot doel om een deskundig en objectief oordeel te geven over de kwaliteit van het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen. Haar hoofdtaken zijn: het beoordelen en het borgen van het niveau en de kwaliteit van het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen; het bevorderen van de kwaliteitscultuur binnen het hoger onderwijs. De Netherlands Quality Agency (NQA) voert externe kwaliteitsbeoordelingen in het hoger onderwijs uit waarmee accreditatie bij de NVAO aangevraagd kan worden.

In onderstaande paragrafen zal een aantal taalaspecten uit beoordelingen van opleidingen van de UoC aan bod komen. Daarbij is gekozen voor beoordelingsdocumenten die tussen 2017 en 2019 gepubliceerd zijn. Door de

veelvuldigheid van de beoordeelde opleidingen is er gekozen voor één opleiding per faculteit. De Faculteit der Sociaal Economische Wetenschappen komt niet aan de orde doordat in de bestudeerde documenten van verschillende opleidingen van deze faculteit 'taal(beleid)' niet aan de orde komt.

4.1.2.3 .1 Algemene Faculteit (AF) - LOFO (NQA, Lerarenopleiding Funderend Onderwijs (LOFO); uitgebreide opleidingsbeoordeling, 2017)

Het beoordelingspanel van de NQA merkt op dat er remediëringsprogramma's worden aangeboden omdat de LOFO kampt met een te laag beheersingsniveau van inkomende studenten op het gebied van taal en rekenen.

Vóór aanvang van de colleges leggen studenten een diagnostische instaptoets af voor Nederlands, Papiaments en rekenen. Vervolgens volgen studenten één of meer van de remediëringsprogramma's. Aan het eind van het eerste semester maken studenten voor Nederlands en Papiaments weer een diagnostische toets, waarvan het niveau gelijkwaardig is aan dat van de instaptoets. Het resultaat hiervan is medebepalend voor het eerste studieadvies aan de student.

Het panel stelt dat ze de eis in de eindkwalificaties missen dat afgestudeerden in de beroepspraktijk zowel het Papiaments als het Nederlands als instructietaal moeten kunnen gebruiken. Daarnaast stelt het panel dat het in de praktijk om kunnen gaan met leerlingen met verschillende moedertalen evenmin expliciet is terug te vinden in de eindkwalificaties.

4.1.2.3 .2 Faculteit der Rechten (FdR) -Bachelor Rechten (NQA, 2017)

Bij de beoordeling van de Bacheloropleiding Rechten merkt het beoordelingspanel op dat de Nederlandse mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid van studenten een punt van zorg is. Zij stelt dat de opleiding Recht een uitstekende taalbeheersing vereist en dat studenten die het Nederlands niet als moedertaal beheersen daardoor een significante achterstand vanaf de start van hun studie ervaren. Zij constateren dat de opleiding dit probleem in het nieuwe curriculum met een doorlopend taalprogramma probeert aan te pakken door bijvoorbeeld het vak Juridisch Nederlands grondig te herzien en een goede beheersing van het (juridisch) Nederlands te koppelen aan het trainen van schriftelijke en mondelinge vaardigheden gedurende het hele programma.

4.1.2.3 .3 Faculteit der Technische Wetenschappen (FdTW) -Bachelor Electrotechniek (NQA, 2017)

Het beoordelingspanel stelt dat het taalgebruik in de eindwerken kan worden aangescherpt. De opleiding heeft hier al oog voor en werkt aan versterking van het taalonderwijs in de eerdere studie jaren. Het panel rekent dit in de lokale context niet zwaar mee, aangezien het Nederlands voor veel studenten niet de moedertaal is.

4.1.2.3 .4 Faculteit Maatschappij- en Gedragwetenschappen (FMG) -Bachelor Social Work (NVAO, 2018)

De NVAO stelt in haar beoordeling dat de opleiding er goed van doordrongen is dat taalbeheersing een struikelblok is voor de instromende studenten en dat de opleiding daarom extra aandacht hieraan besteedt in het programma. Studenten geven aan dat de opleiding voldoende mogelijkheden biedt om zowel hun niveau van het Nederlands als het Engels te kunnen verhogen.

Daarnaast valt er in het rapport te lezen dat het management aangeeft dat de opleiding bewust heeft gekozen voor Nederlands als schrijftaal en voertaal. De formele stukken die een sociaal werker moet maken, worden geschreven in het Nederlands. Een sociaal werker moet echter ook kunnen communiceren met de klanten in het Papiaments.

Ook staat in het rapport beschreven dat de studenten bij de start van de opleiding een taaltoets maken en afhankelijk van de uitkomst extra taalonderwijs kunnen volgen. Lessen in Engels en Nederlands zijn opgenomen in het curriculum. Lessen in Papiaments niet omdat Papiaments alleen als spreektaal wordt gezien door de opleiding.

In gesprekken met de panelleden hebben studenten en docenten aangegeven dat studenten bij de start van de opleiding ook bijvoorbeeld in het Papiaments mogen presenteren. Studenten geven aan dit prettig te vinden maar dan toch vaak kiezen om in het Nederlands te presenteren.

4.2 Enquêtes

4.2.1 Docentenquêtes⁹

Tussen 4 oktober en 1 november 2018 hebben 42 docenten van de UoC een enquête ingevuld met betrekking tot taalpraktijk en taalbeleid op de UoC. Grafieken waarnaar in deze paragraaf verwezen wordt, zijn opgenomen in het bijbehorende document: grafieken. Verdere verbanden tussen de uitkomsten van deze enquêtes en interpretatie van deze enquêtes worden in hoofdstuk 5 beschreven.

4.2.1.1 Docentengegevens

Grafiek 1 laat zien dat 45% van de docenten werkzaam is op de AF, 14% is werkzaam op de FdR, 9 % is werkzaam op de FdSEW, 29% is werkzaam op de FdTW en 12 % is verbonden aan de FMG.

De docentenquêtes waren opgesteld in het Engels, Nederlands en het Papiaments. Van de 42 docentrespondenten vulden 37 docenten de Nederlandstalige versie in, 3 docenten de Papiamentstalige versie en 2 docenten de Engelstalige versie.

De percentages zijn afgeleid van een klein aantal respondenten waarvan sommige respondenten verbonden zijn aan meerdere faculteiten. Hierdoor moet enige zorgvuldigheid betracht worden bij het interpreteren van de resultaten.

Voor 57% van de respondenten is Nederlands de thuistaal of één van de thuistalen. Voor 52% is Papiaments de thuistaal of één van de thuistalen, en voor Engels geldt dat voor 14 %. Spaans is voor 5% van de docenten één van de thuistalen.

De eigen beheersing van Nederlandse spreekvaardigheid wordt door 98% van de docenten als goed tot zeer goed beoordeeld. De eigen beheersing van Engelse spreekvaardigheid wordt door 76% als goed tot zeer goed bestempeld. Voor het Papiaments geldt dit voor 62 %.

Voor wat betreft de schrijfvaardigheid van docenten in het Nederlands geeft 95% aan dit goed tot zeer goed te beheersen. Voor Engels geldt dit voor 78% en voor Papiaments voor 24%.

⁹ Met docenten wordt in deze paragraaf verwezen naar respondenten van de docenten enquête die deel uitmaakt van dit onderzoek

4.2.1.1 Docent-student spreken

76 % van de respondenten geeft aan vaak tot altijd in het Nederlands te doceren (grafiek 2). 12 % geeft aan meestal tot altijd in het Engels te doceren (grafiek 3). Hierbij moet aangemerkt worden dat twee docenten talendocent zijn, verbonden aan de AF. 21 % van de docenten geeft aan vaak of altijd in het Papiaments te doceren (grafiek 4). Hierbij moet aangemerkt worden dat twee van deze respondenten talendocenten zijn op de AF en dat vijf van deze respondenten verbonden zijn aan de FDTW.

4.2.1.2 Docent- student lezen

Met uitzondering van de FdSEW, waar docenten bijna nooit aandacht schenken aan moeilijke woorden in te bestuderen teksten en de uitleg daarvan, geven docenten van de andere faculteiten aan soms tot vaak aandacht te schenken aan moeilijke woorden in teksten en de uitleg daarvan. Docenten van de FMG geven hier gemiddeld de meeste aandacht aan.

Voor wat betreft keuzes van de taal waarin toetsen worden afgenomen, studieboeken, readers en presentaties worden aangeboden aan studenten, geeft de meerderheid van de docenten aan dat daar afspraken over bestaan.

4.2.1.3 Docent- student schrijven

De schriftelijke feedback die aan de studenten wordt gegeven is op alle faculteiten overwegend in het Nederlands.

4.2.1.4 Student- docent spreken

De studenten van de AF en de FDR stellen zowel tijdens als buiten de colleges voornamelijk vragen in het Nederlands. Docenten die lesgeven op de FdSEW en de FMG geven aan dat studenten tijdens en buiten colleges voornamelijk vragen stellen in het Papiaments. Op de FdTW stellen studenten tijdens en buiten de colleges even vaak vragen in het Nederlands als in het Papiaments.

Studenten houden presentaties voornamelijk in het Nederlands, met uitzondering van studenten van de FdSEW. Deze groep studenten houdt presentaties voornamelijk in het Engels. Overleg tussen studenten vindt bij alle faculteiten voornamelijk in het Papiaments plaats.

95% van docenten geeft aan dat studenten het Nederlands moeten beheersen om succesvol te zijn in hun vak. Voor 50% geldt dat (ook) voor het Engels en 30% van

de docenten geeft aan dat (ook) het Papiaments beheerst moet worden, wil de student succesvol zijn in het vak dat de docent geeft. (grafiek 5)

Het spreekvaardigheidsniveau van studenten wordt door docenten van de FdR op een schaal van 1 tot 5 gemiddeld met 3.33 beoordeeld. De studenten van de andere faculteiten worden door hun docenten beoordeeld met een gemiddelde score tussen 2 en 3.

4.2.1.5 Student- docent schrijven

78 % van de docenten geeft aan dat studenten verslagen in het Nederlands dienen te schrijven. 7 % geeft aan dat studenten verslagen in het Engels moeten schrijven en 2% van de respondenten geeft aan dat het verslag in het Papiaments geschreven moet worden.

De toetsen dienen volgens 73% van de ondervraagden in het Nederlands gemaakt te worden. 12 % van de ondervraagden geeft aan dat toetsen in het Engels gemaakt moeten worden en volgens 2% van de docenten moeten toetsen in het Papiaments gemaakt worden.

69% van de ondervraagden geeft aan dat scripties in het Nederlands geschreven moeten worden. Voor 9% is dat Engels en 2% geeft aan dat scripties in het Papiaments moeten worden geschreven.

Op een schaal van 1 tot 5 beoordelen docenten van de FdR het schrijfvaardigheidsniveau van hun studenten met betrekking tot de taal die het belangrijkste is voor hun vak met 3.33. Docenten van andere faculteiten beoordelen dit schrijfvaardigheidsniveau met een cijfer tussen de 1.5 en 2.5.

4.2.1.6 Docent spreken

Docenten van alle faculteiten spreken over het algemeen Nederlands tijdens besprekingen met directieleden. Zij geven aan dat hier geen afspraken over bestaan.

Ook met collega's wordt door de docenten van de verschillende faculteiten vooral Nederlands gesproken tijdens besprekingen. Hier bestaan geen afspraken over.

Informeel spreken de meeste respondenten Nederlands onderling, met uitzondering van respondenten van de FdSEW en FMG die aangeven vaker Papiaments te spreken bij informele gesprekken met collega's.

4.2.1.7 Docent schrijven

Docenten geven aan dat zowel notulen als correspondentie met directie en collega's en studenten voornamelijk Nederlandstalig zijn. Ook geven de docenten van de verschillende faculteiten aan dat onderzoeksrapporten in het Nederlands worden geschreven met uitzondering van docenten van de FdSEW die aangeven vaker onderzoeksrapporten in het Engels te schrijven.

Volgens 33% van de respondenten zijn er afspraken op faculteits- of instellingsniveau met betrekking tot de taal waarin notulen en verslagen geschreven dienen te worden. 9% zegt dat er geen afspraken hieromtrent bestaan en 57% zegt hier geen weet van te hebben.

Voor de taal waarin onderzoeksrapporten en artikelen zijn geschreven zijn er volgens 38% van de respondenten afspraken op instellings- of faculteitsniveau. Volgens 4% zijn die er niet en 58% zeg het niet te weten.

Afspraken over de taal waarin er met directie gecommuniceerd wordt, bestaan er volgens 16% van de respondenten wel, volgens 14% niet en 70% zegt het niet te weten.

Afspraken over de taal waarin er gecorrespondeerd wordt met collega's bestaan volgens 4% van de respondenten wel, 23% zegt van niet en 73% weet het niet.

Afspraken over de taal waarin gecorrespondeerd wordt met studenten zijn er volgens 21% van de respondenten wel. 11% zegt dat daar geen afspraken over bestaan en 68% weet het niet.

4.2.1.8 Studentenondersteuning

De respondenten geven aan dat de taal die belangrijk is voor hun vak soms tot altijd een struikelblok is. Bij FMG wordt aangegeven dat de taal meestal een struikelblok is (grafiek 6).

De respondenten van de meeste faculteiten passen hun instructietaal soms tot meestal aan het niveau van de studenten aan. Docenten van de FdR passen hun instructietaal nooit tot bijna nooit aan. Docenten van de FMG passen hun instructietaal het meeste aan.

Feedback op schrijfvaardigheid wordt soms tot meestal gegeven op de verschillende faculteiten, het meest op de AF en de FMG en het minst op de FdTW.

Docenten parafraseren formuleringen van studenten gemiddeld nooit tot meestal waarbij de FdSEW-docenten aangeven het minst te parafraseren en AF-docenten het meest.

Alle respondenten geven aan meestal tot altijd extra aandacht te schenken aan vaktermen tijdens colleges.

De respondenten passen hun taalgebruik bijna nooit tot soms aan de thuistaal van de studenten aan tijdens colleges. De respondenten verbonden aan de FdR geven aan nooit tot bijna nooit hun taalgebruik aan de thuistaal van studenten aan te passen. Buiten de colleges passen de meeste docenten hun taalgebruik soms tot meestal aan de thuistaal van de studenten aan, met uitzondering van docenten verbonden aan de FdR die bijna nooit hun taalgebruik aan de thuistaal van de studenten aanpassen.

Voorbeeldformuleringen worden soms tot altijd gegeven door docenten verbonden aan de AF, FdSEW, FdTW en FMG. Docenten verbonden aan de FdR geven aan bijna nooit gebruik te maken van voorbeeldformuleringen.

Het gebruik maken van betekenisvolle taaltaken, taalsteun, schema's, schrijfkaders en kijkwijzers wordt bijna nooit tot soms toegepast door docenten op de AF en soms op de FMG. Bij andere faculteiten wordt het door docenten nooit tot bijna nooit toegepast.

Concrete attributen, voorwerpen en illustraties ter verduidelijking van abstracte begrippen, worden door de meeste docenten soms tot meestal gebruikt, met uitzondering van docenten van de FdR die hier nooit tot bijna nooit gebruik van maken.

Woordwebs worden nooit tot bijna nooit gebruikt, behalve door docenten van de FMG. Deze geven aan soms gebruik te maken van woordwebs.

Interactieve werkvormen worden soms tot bijna altijd gebruikt door docenten. Docenten van de FMG maken het meeste (meestal tot altijd) gebruik van deze werkvormen.

4.2.1.9 Taalbeleid

54% van de docenten kiest zelf het studiemateriaal. 28% geeft aan dat de vakgroep het studiemateriaal kiest.

19 % van de docenten geeft aan dat de taal waarin getoetst wordt door de decaan wordt bepaald. 23% geeft aan dat deze keuze gemaakt wordt door de vakgroep

en 29% zegt de keuze zelf te maken. Deze percentages komen ongeveer overeen met de taalkeuze waarin presentaties gehouden moeten worden door studenten.

De taalkeuze bij het schrijven van verslagen wordt volgens 16% van de respondenten bepaald door de decanen, voor 23% bepaald door de vakgroep en voor 19% door de docenten zelf.

Voor de taal waarin de scriptie geschreven dient te worden zegt 21% dat dit bepaald wordt door decanen en 19% geeft aan dat de vakgroep deze keuze maakt. 12% geeft aan dat zij zelf de keuze maken, al dan niet in overleg met de student.

Op de vraag of er een taalbeleid bestaat binnen de UoC antwoordt 14% met 'ja', 7% met 'nee' en 79% met 'weet ik niet'.

Op de vraag of de faculteit waaraan de docent verbonden is, over een taalbeleid beschikt antwoordt 12% met 'ja', 2% met 'nee' en 86% met 'weet ik niet'.

Als speerpunten van het taalbeleid, wordt het volgende genoemd:

- *Bo mester kumpli ku tur bo materianan i èksamennan na e idioma ku bo ta studia aden. Interakshon i komunikashon mester ta na bo idioma meta doeltaal. E idioma ku bo ta studiando. (AF)¹⁰*
- *Eind taalniveau: C1(AF)*
- *Nederlands en Papiaments moeten beide op niveau 3F beheerst worden aan het eind van de opleiding. (AF)*
- *Afspraak is dat Nederlandse taal gebruikt wordt bij formele communicatie (AF, FdR, FdSEW)*
- *Binnen de Faculteit staat het Nederlands, nu dit de rechtstaal is, centraal. De faculteit heeft hier beleid op. (FdR)*

Op de vraag of de docent betrokken is bij overleg over taalbeleid/ taalkeuzes binnen de UoC of de faculteit antwoordt 12% met 'ja' en 55% met 'nee'.

Op de vraag of de mogelijkheid bestaat op de UoC om zich als docent verder te ontwikkelen op het gebied van taaldidactiek/ taalgericht vakonderwijs antwoordt 23%

¹⁰ Je moet voldoen aan de eisen van de leerstof en de toetsen in de taal waarin je studeert. Interactie en communicatie moeten in de doeltaal gebeuren. De taal die je studeert.

met 'ja' (waarvan 80% verbonden is aan de AF), 9% met 'nee' en 62% antwoordt met 'weet ik niet'.

33% van de respondenten geeft aan behoefte te hebben aan verdieping op het gebied van taaldidactiek/ taalgericht vakonderwijs.

4.2.2 Studentenenquêtes¹¹

Aan de studentenenquêtes hebben in totaal 216 studenten deelgenomen. Hiervan studeerden 38 studenten aan de AF (totaal 355 studenten), 30 aan de FdR (totaal 215 studenten), 101 aan de FdSEW (totaal 589 studenten), 28 aan de FdTW (totaal 224 studenten) en 19 aan de FMG (totaal 94 studenten).

Van de studenten enquête waren er drie versies: een Engelstalige, een Nederlandstalige en een Papiamentstalige versie. 76 studenten kozen de Engelstalige versie om in te vullen, 55 studenten de Nederlandstalige versie en 85 studenten de Papiamentstalige versie

4.2.2.1 Studentgegevens

Voor alle faculteiten geldt dat voor meer dan 72% van de respondenten de thuistaal of één van de thuistalen Papiaments is. Het Nederlands wordt door respondenten verbonden aan de FdR het meest als thuistaal gesproken en het Engels speelt, met uitzondering van de FdSEW, de kleinste rol al thuistaal. Een aanzienlijk gedeelte van de studenten geeft aan twee of meer thuistalen te hebben. (grafiek 8)

De AF en de FdSEW hebben relatief de meeste studenten met een havovooropleiding. Het SBO is relatief het meest vertegenwoordigd onder de FdTW- en de FMG-respondenten. Opvallend is het relatief hoge aandeel van studenten met een hbo-vooropleiding bij de Rechtenfaculteit. (grafiek 9 t/m13)

De eigen inschatting van de beheersing van het Engels wordt het hoogst gewaardeerd door studenten van de FdTW. Ook het merendeel van studenten van de FdSEW en de FdR waardeert de beheersing van het Engels als goed tot zeer goed.

¹¹ Met studenten wordt in deze paragraaf verwezen naar respondenten van de studenten enquête die deel uitmaakt van dit onderzoek

Gemiddeld zegt 64% van alle respondenten dat ze het Engels goed tot zeer goed beheerst. (grafiek 14)

De eigen inschatting van het Nederlands is het hoogst bij de FdR gevolgd door de AF. Gemiddeld zegt 39% van alle respondenten dat ze het Nederlands goed tot zeer goed beheerst. (grafiek 15)

80% van de respondenten beoordeelt de eigen beheersing van het Papiaments met goed tot zeer goed. (grafiek 16)

De respondenten van de FdR schatten zichzelf het hoogst in wanneer je kijkt naar voldoende tot zeer goede beheersing van het Spaans. 34% van alle respondenten zegt de Spaanse taal goed tot zeer goed te beheersen. (grafiek 17)

Studenten spreken voornamelijk Papiaments met familie en vrienden. (grafiek 18 en 19)

Studenten op de FdSEW spreken voornamelijk Engels en Papiaments met hun docenten. Op de andere faculteiten overheerst het Nederlands als taal waarin docenten aangesproken worden, gevolgd door het Papiaments. Op de FdR is de rol van het Papiaments als aanspreektaal naar docenten relatief klein. (grafiek 20)

Met uitzondering van respondenten van de FdTW geeft meer dan 35% van de respondenten aan dat er afspraken bestaan over de taal die tijdens colleges gesproken wordt. 90% van de FMG-respondenten geeft aan dat er afspraken bestaan over de taalkeuze tijdens colleges. Bij de FdTW geeft 10% aan dat er afspraken bestaan, 35% van de FdTW-respondenten geeft aan dat er geen afspraken bestaan voor het gebruik van een taal tijdens colleges.

Voor wat betreft het streng naleven van taalafspraken tijdens colleges geeft het grootste deel van de respondenten van de verschillende faculteiten aan dat dat per docent verschilt. De meeste respondenten van de FdTW geven aan dat het streng naleven van taalafspraken tijdens colleges niet gebeurt.

4.2.2.2 Colleges, docenten en studiemateriaal

De meeste docenten doceren in het Nederlands, met uitzondering van de docenten die doceren aan de FdSEW waar Engels en Papiaments de talen zijn waarin het meeste gedoceerd wordt. (grafiek 21)

Op de meeste faculteiten wordt in twee talen lesgegeven. De FdR is hierop een uitzondering. Op deze faculteit wordt hoofdzakelijk in één taal instructie gegeven. (grafiek 22)

Instructietalen worden voornamelijk door elkaar gebruikt. Het merendeel van studenten geeft aan dat een andere taal wordt ingezet door docenten wanneer de instructietaal in de eerste taal niet begrepen is. (grafiek 23)

In verhouding geeft het grootste deel van studenten 'moeite met het vak' en 'uitleg van de docent' aan als reden voor het niet begrijpen van instructie. Voor de AF, de FdR, de FdTW en de FMG geldt dat 15% of meer van de respondenten aangeeft dat het gebruik van vaktaal door de docent een probleem is. 17% van de FdSEW respondenten geeft aan dat onvoldoende beheersing van de instructietaal door de docent reden is voor het niet begrijpen van instructie. Bij andere faculteiten wordt deze reden door 0 tot 5% van de respondenten aangevoerd. (grafiek 24)

Op de AF, de FdSEW en de FMG wordt een evenredig aantal vragen gesteld in de taal waarin de docent doceert en de taal waarin de student zich het beste kan uitdrukken. Op de FdR is een ander beeld zichtbaar. De studenten stellen hier voornamelijk vragen in de taal waarin de docent doceert. Op de FdTW worden aanzienlijk meer vragen gesteld in de taal waarin de student zich het beste kan uitdrukken. (grafiek 25)

AF-studenten kunnen colleges in het Papiaments het beste volgen. Bij de FdR is Nederlands de taal waarin het overgrote deel van de studenten de colleges het beste kan volgen. Voor de FdSEW is dat Engels en Papiaments. De studenten van de FdTW geven aan colleges evengoed te kunnen volgen in het Nederlands, Papiaments en Engels. Studenten van de FMG geven een duidelijke voorkeur aan het Papiaments. (grafiek 26)

Op de FdSEW worden toetsen in het Engels afgenomen. Op de AF worden de toetsen grotendeels in het Nederlands afgenomen en gedeeltelijk in het Engels. Op de FdR en de FMG is Nederlands de taal waarin getoetst wordt. Op de FdTW wordt voornamelijk in het Nederlands getoetst, maar ook in het Engels. (grafiek 27)

Engels en Nederlands zijn de talen waarin op de UoC studieboeken, readers, kopieën en handouts worden aangeboden. Voor de FdR en de FMG zijn deze in het

Nederlands en voor de FdSEW in het Engels. De AF maakt grotendeels gebruik van Nederlandstalige studieboeken, readers, kopieën en hand-outs, maar ook Engelstalige studieboeken, readers, kopieën en hand-outs worden gebruikt. Bij de FdTW worden voor het merendeel Engelstalige studieboeken gebruikt naast Nederlandstalige studieboeken, maar de readers, kopieën en hand-outs zijn op de FdTW voor het merendeel in het Nederlands. (grafiek 28 en 29)

Studenten van de AF begrijpen teksten het beste in zowel het Engels, het Nederlands als het Papiaments. Toch geven studenten van de AF aan het meeste moeite te hebben met het Nederlands. Studenten van de FdR geven aan het minste moeite te hebben met teksten in het Nederlands en het meeste moeite te hebben met Engelse teksten. Meer dan 50% van de FdR studenten geeft aan geen moeite te hebben met te bestuderen teksten. Voor de FdSEW-studenten geldt dat zij over het algemeen geen moeite hebben met Engelse teksten. 20% van FdSEW -studenten geeft aan wel moeite met Engelse teksten te hebben. Meer dan 30% van de FdSEW-studenten heeft moeite met Nederlandstalige teksten. Bij de FdTW en de FMG hebben respectievelijk 28% en 42% moeite met Nederlandstalige teksten. Met uitzondering van de FdR geven studenten van alle faculteiten aan, het meeste moeite te hebben met het lezen en bestuderen van Nederlandstalige teksten. (grafiek 30 en 31)

4.2.2.3 Ondersteuning

Taaldidactische vormen zoals feedback op schrijfvaardigheid worden het meeste gegeven op de AF, de FdR en de FMG. Feedback op spreekvaardigheid vindt vooral plaats op de AF. Aan vaktermen wordt op alle faculteiten aandacht besteed, maar het meest op de FdTW. Docenten van alle faculteiten maken gebruik van voorbeeldformuleringen, het meest op de FdR en de FMG. Taaltaken, taalsteun, schema's, schrijfkaders en kijkwijzers worden het meest gebruikt op de AF, docenten op andere faculteiten maken weinig gebruik van deze didactiek. Concrete attributen, voorwerpen en illustraties ter verduidelijking van abstracte begrippen worden het meest gebruikt ter ondersteuning van de lessen op de FMG. Ook de AF en de FdTW maken volgens de respondenten vaak gebruik van deze didactiek. Woordwebs worden op alle faculteiten weinig gebruikt. Interactieve werkvormen worden op alle faculteiten, behalve de FdR veelvuldig gebruikt. Op de AF en de FMG het meest. (grafiek 32t/m39)

De meeste studenten hebben nooit extra taalsteun ontvangen op de UoC. Voor de FdTW geldt dat slechts 3.5% aangeeft taalsteun te (hebben) ontvangen voor Nederlands en 3.5% voor Engels. 20% van de AF en de FdR geeft aan wel taalsteun te (hebben) ontvangen voor Nederlands. Op de FdSEW geeft 10% aan taalsteun te (hebben) ontvangen voor Engels. Op de FMG krijgt/kreeg 10% taalsteun voor Nederlands. (grafiek 40)

De meeste studenten geven aan niet te weten of er taalsteun is op de UoC (grafiek 41). Tussen de 30% en 40% van de studenten van de AF, FdR en FdTW zou graag taalsteun willen hebben voor Nederlands. Voor de FMG geeft 80% van de respondenten aan behoefte te hebben aan taalsteun voor Nederlands. Van de FdSEW geeft 27% aan behoefte te hebben aan taalsteun voor Engels. 35% tot 42% van de respondenten aan de AF, FdR, FdSEW en de FdTW geeft aan geen behoefte aan taalsteun te hebben. Voor de FMG is dat 10%. (grafiek 42)

4.3 Interviews

In deze paragraaf zal verslag worden gedaan van hoofdzaken uit interviews met respondenten op het niveau van decanaats en universiteitsbestuur. Deze respondenten zijn zo vriendelijk geweest om in een gesprek van ongeveer 30 minuten vragen te beantwoorden over taalbeleid, taalkeuze, taalproblematiek, visie op taalbeleid en taalbeleid vanuit een breder perspectief.

4.3.1 Taalbeleid

Het taalbeleid op de UoC is gedecentraliseerd, er bestaat geen sluitend taalbeleid op instellings- of faculteitsniveau. Wel is het eindniveau van Nederlands en Engels vastgesteld. Verder heeft elke faculteit haar eigen taalpraktijk.

De UoC heeft een internationaal, multilinguaal profiel door bijvoorbeeld de Erasmus+ Charter (ECHE). Daarnaast wordt er voor Engelstalig onderwijs gekozen op basis van de praktijk en tekstboeken die Engelstalig zijn.

De behoefte aan taalbeleid wordt door alle respondenten onderkend en hoewel er geen officieel taalbeleid bestaat, zijn er wel afspraken gemaakt met betrekking tot taalbeleidskeuzes die veelal in Kritische Reflecties staan omschreven.

Een taalbeleid wordt nuttig geacht omdat er dan nagedacht wordt over het taalniveau en hoe dat taalniveau bereikt kan worden. Eén respondent geeft aan dat het

beoogde niveau van Nederlands onhaalbaar bleek, waardoor het streefniveau van Nederlands op hbo-niveau op betreffende faculteit naar beneden is afgerond. Een andere respondent stelt dat je als instelling sterker staat met taalbeleid, er zijn dan richtlijnen. Daarnaast is er aangegeven dat een taalbeleid zorgt voor uniformiteit.

De FMG-faculteit maakt gebruik van vastgelegde criteria voor scripties en papers en een protocollaire afspraak op instellingsniveau is, dat bij een academische plechtigheid, afhankelijk van de gastspreker, die taal wordt gesproken die de gastpreker spreekt. Bij de LOFO staat vast dat scripties in het Nederlands of in het Papiaments geschreven dienen te worden. Bij de Bachelor- en Masteropleidingen Papiamentu, Engels, Nederlands en Spaans, moet de scriptie geschreven worden in de doeltaal.

4.3.2 Taalkeuze

Voor wat betreft taalkeuze wordt er binnen de AF in alle talen gecommuniceerd en daar bestaan geen afspraken over. Alle lessen op de AF kunnen invier talen gegeven worden. Bij de vaardigheidslessen in de doeltaal, de doeltaallessen, speelt de doeltaal natuurlijk een heel belangrijke rol. LOFO-studenten moeten vaardig zijn in het Papiaments en het Nederlands.

Het curriculum van de FdSEW is Engelstalig, maar er wordt er in het eerste jaar van de bacheloropleidingen ook Nederlands gegeven. Voor de lokale arbeidsmarkt is het namelijk belangrijk dat de afgestudeerden ook Nederlands beheersen. Op de FdSEW is de instructietaal Engels. De docent dient in deze taal ook vragen te beantwoorden.

Officieel is de FdTW eentalig maar er is een bewuste keuze gemaakt voor tweetalig onderwijs, waarbij Engels en Nederlands de voertalen zijn. Er vindt een verschuiving plaats van het overwegend Nederlandstalig onderwijs naar Engelstalig onderwijs op de FdTW. De achterliggende redenen voor deze verschuiving zijn marketingtechnisch en praktisch. De FdTW wil internationale studenten aantrekken en sommige literatuur is in het Engels en lessen worden daardoor vaak in het Engels aangeboden.

Het is vrij aan docenten van de FdTW om in het Engels of Nederlands te doceren. Er zijn ook docenten die in het Papiaments doceren, de docent is ook vrij in die keuze. Wel wordt er aangegeven dat de keuze voor Papiaments problemen kan

opleveren bij bijvoorbeeld toetsen die in het Engels of het Nederlands worden afgenomen.

Bij formele presentaties kunnen studenten van de FdTW kiezen voor Nederlands of Engels. Bij informele presentaties kan er voor Papiaments gekozen worden, maar het gebruik van Nederlands en Engels wordt gestimuleerd.

Binnen de FMG is er ook een bewuste keuze gemaakt voor meertalig onderwijs. De talen waarin gedoceerd wordt op de FMG zijn Nederlands en Engels. In de praktijk wordt er meer in het Nederlands gedoceerd. Het Nederlands is een praktische keuze omdat de meeste docenten in Nederland hebben gestudeerd. Wanneer er in het Engels wordt gedoceerd is dat veelal ook om praktische redenen.

Papiaments is naast het Engels en Nederlands belangrijk voor de FMG-student vanwege cliënten in het werkveld. Hierdoor wordt er in rollenspelen Papiaments gesproken. Er is geen aandacht voor schriftelijke vaardigheden in het Papiaments hoewel dat wel wenselijk wordt geacht.

Uit studentenenquêtes blijkt dat er naast de vastgestelde instructietalen bij bepaalde faculteiten ook (meer dan afgesproken) in het Papiaments wordt gedoceerd. Betrokken decanen vinden dit geen goede ontwikkeling, daar zij van mening zijn dat er meer geoefend moet worden in het Nederlands en/of Engels. In de praktijk (werkveld) heeft de student immers te maken met verslaglegging in het Nederlands of Engels en de vervolgstudies zijn bijna altijd in het Nederlands of Engels.

In verband met het Erasmus+ project en voor het werven van toekomstige studenten is er een nieuwe Engels-/Nederlandstalige website ontwikkeld. Een respondent geeft aan dat een Papiamentstalige versie ook gewenst is, omdat de UoC een staatsuniversiteit is en Papiaments één van de officiële talen op Curaçao is.

4.3.3 Taalproblematiek

Alle respondenten geven aan dat het Nederlands en het Engels voor de meeste studenten een probleem vormen. Enkele respondenten geven aan dat de oorzaak van dit probleem ligt in het feit dat er drie officiële talen zijn op Curaçao: Engels, Nederlands en Papiaments. Er wordt door de overheid geen keuze gemaakt voor een onderwijstaal. Eén respondent zegt veel belang te hechten aan het advies van UNESCO: onderwijs in moedertaal. Deze respondent vindt dat er in het funderend onderwijs gekozen moet

worden voor Papiaments als instructietaal en Nederlands onderwezen moet worden als tweede taal.

De vooropleiding van studenten is volgens enkele respondenten een andere oorzaak voor problemen die studenten ondervinden met het Nederlands en Engels. Er bestaat volgens hen een groot verschil in taalvaardigheid tussen studenten afkomstig van SBO en studenten afkomstig van havo/vwo. Een respondent geeft aan dat studenten uit het SBO een gebrekkige woordenschat hebben in zowel het Nederlands als het Engels en moeite hebben met Engels schrijfvaardigheid. Een andere respondent geeft aan dat er op het SBO weinig aandacht aan taal wordt geschonken.

Op de meeste faculteiten worden instaptoetsen afgenomen om een beeld te krijgen van de eventuele taalachterstand in het Engels en/of het Nederlands. Ook wordt door de meeste faculteiten de methode Hogeschool taal ingezet als remediëring voor Nederlands en/ of Engels.

Doordat de instructietaal steeds meer naar het Engels verschuift, moeten docenten ook steeds meer in het Engels gaan doceren. Dit kan voor docenten ook problemen opleveren.

Er worden geen meetbare eisen aan het taalniveau van docenten gesteld, maar de praktijk wijst uit dat niet alle docenten de taal in voldoende mate spreken. In het komende academisch jaar (2019-2020) streeft men ernaar om een start te maken met een Language Center op de UoC en zal daarvoor een taalcoördinator aangesteld worden om studenten en docenten op taalgebied te ondersteunen.

4.3.4 Visie op taalbeleid

Decaanrespondenten geven aan dat hun faculteiten meertalig zijn. Een respondent stelt dat taalbeleid belangrijk is en dat elke faculteit haar eigen taalbeleid nodig heeft en dat daarbij hulp van de AF nodig is. Deze respondent zou ook graag een taalkundige in dienst krijgen met een helikopterview die taalbeleid kan coördineren.

Een andere respondent acht het wenselijk dat er op instellingsniveau een steunpunt komt waar studenten begeleid kunnen worden op taalgebied. Deze respondent werkt er ook aan om formatieve criteria vast te leggen voor schrijfproducten van studenten.

4.3.5 Taalbeleid vanuit een breder perspectief

De Erasmus Charter for Higher Education (ECHE), sommige schoolbesturen die besluiten om Engels een belangrijkere rol te geven als instructietaal binnen het onderwijs, het aantrekken van internationale studenten, internationale bedrijven op Curaçao, toerisme en marketing maken dat internationalisering een grote rol speelt op de UoC.

Ook het werkveld oefent invloed uit op de taalbeleidskeuzes die gemaakt worden. Een respondent geeft aan dat het bedrijfsleven 4-taligheid eist. Basisscholen kiezen elk voor één of meer officiële talen waarin lesgegeven wordt. De meeste scholen op Curaçao zijn Nederlands- en/of Papiamentstalig. Dit betekent dat de LOFO-studenten zowel het Nederlands als het Papiaments op C1-niveau moeten beheersen.

5. Conclusie

In dit hoofdstuk zal antwoord worden gegeven op de onderzoeksvragen die in hoofdstuk 1 gesteld zijn. Daarnaast zullen de onderzoeksresultaten van de enquêtes, de interviews en het documentatieonderzoek geïnterpreteerd worden en wordt er aandacht besteed aan beperkingen van dit onderzoek.

5.1 Onderzoeksvragen

1. Wat zegt het officiële taalbeleid?

1.1 Wat is er in Curaçao wettelijk vastgelegd over taalbeleid met betrekking tot taal in het (hoger) onderwijs?

In 2007 is wettelijk vastgelegd dat Curaçao een meertalig land is. In de landsverordening officiële talen wordt bepaald dat het Engels, het Nederlands en het Papiaments de drie officiële talen zijn van de Nederlandse Antillen. Hieruit zijn onderwijswetten voortgevloeid die bepalen dat in het funderend en het voortgezet onderwijs de instructietaal het Engels, het Nederlands of het Papiaments is. Aan het eind van het funderend onderwijs dienen de leerlingen het Nederlands en het Papiaments op eenzelfde niveau te beheersen. In het voortgezet onderwijs geldt dat de drie officiële talen verplichte examenvakken zijn.

Beleidsvoorstellen die ingevoerd zullen worden breiden de bestaande onderwijswetten uit door instroom- en uitstroom niveaus vast te stellen voor de officiële talen in de verschillende soorten onderwijs. Voor het hoger onderwijs op Curacao zijn de volgende taalniveaus vastgelegd:

1.2 Wat is er vastgelegd in het taalbeleid van de UoC?

Er bestaat geen officieel taalbeleid. Maar sommige taalafspraken zijn verweven in andere (beleids)documenten zoals Kritische Reflecties of studiegidsen. Zo staat er in de Kritische Reflectie van LOFO (2017) dat Nederlands en Papiaments de instructietaal zijn. Ook staat er in dit document dat er in het vernieuwde curriculum van LOFO aandacht besteed zal worden aan taligheid bij het beoordelen van opdrachten bij modules die niet specifiek gericht zijn op taalvaardigheid.

In een ander document staat de taalsituatie van de verschillende faculteiten beschreven: op de FdR is de belangrijkste voertaal en instructietaal het Nederlands. Op de FdSEW is dat Engels. Op de FdTW is de belangrijkste voertaal Papiaments en de instructietaal Nederlands. Bij de FMG is zowel de voertaal als de instructietaal Nederlands en op de AF is de belangrijkste voertaal binnen de faculteit Papiaments, terwijl de instructietaal per opleiding verschilt.

Op de website van de UoC was af te lezen wat de eindstreefniveaus zijn voor de verschillende talenbacheloropleidingen¹². Ook stond op de site van de FdR dat er een zwaarder accent is komen te liggen op het verwerven van praktische vaardigheden die onontbeerlijk zijn om als afgestudeerd jurist in een professionele omgeving goed te kunnen functioneren. Hiervan maakt een taalprogramma Nederlands onderdeel uit. Op de website van FMG viel af te lezen dat een instaptoets Nederlands en Engels deel is van de toelatingsprocedure.

2. Hoe ziet de taalpraktijk op de verschillende niveaus en afdelingen van de UoC eruit?

2.1. In formele context

Spreken

Het merendeel van de docenten heeft Nederlands als (één van de) thuistaal/thuistalen. Docenten geven aan dat er in de leeromgeving voornamelijk in het Nederlands gedoceerd wordt. Daarnaast geven docenten van de FdSEW en de FMG aan dat studenten tijdens colleges vragen stellen in het Papiaments. Op de FdTW worden even vaak vragen gesteld in het Nederlands en Papiaments. Overleg tussen studenten vindt op alle faculteiten voornamelijk in het Nederlands plaats. Het spreekvaardigheidsniveau van de

¹² De website is ondertussen vernieuwd. De beschreven data zijn niet terug te vinden op de vernieuwde website

taal die belangrijk wordt geacht voor het vak wordt op bijna alle faculteiten beoordeeld met een score tussen 2 en 3 op de schaal van 5. Op de FdR ligt die score op 3.33.

Docenten van alle faculteiten spreken over het algemeen Nederlands tijdens besprekingen met directieleden en collega's.

Studenten van alle faculteiten hebben overwegend Papiaments als (één van de) thuistaal/thuistalen. Op de meeste faculteiten spreken de studenten Nederlands met hun docenten, gevolgd door het Papiaments. Op de FdSEW spreken studenten voornamelijk Engels en Papiaments met docenten. Op de FdR wordt er nauwelijks Papiaments gesproken met docenten.

Studenten geven aan dat de meeste docenten in het Nederlands doceren, met uitzondering van de docenten van de FdSEW die hoofdzakelijk in het Engels en Papiaments doceren. De meeste faculteiten zijn tweetalig, met uitzondering van de FdR waar hoofdzakelijk in het Nederlands instructie wordt gegeven.

Lezen

Met uitzondering van de FdR geven studenten van alle faculteiten aan, het meeste moeite te hebben met het lezen en bestuderen van Nederlandstalige teksten.

Op de FdSEW worden toetsen in het Engels afgenomen. Op de AF worden de toetsen grotendeels in het Nederlands afgenomen en gedeeltelijk in het Engels. Op de FdR en de FMG is Nederlands de taal waarin getoetst wordt. Op de FdTW wordt voornamelijk in het Nederlands getoetst, maar ook in het Engels.

Engels en Nederlands zijn de talen waarin op de UoC studieboeken, readers, kopieën en hand-outs worden aangeboden. Voor de FdR en de FMG zijn deze in het Nederlands en voor de FdSEW in het Engels. De AF maakt grotendeels gebruik van Nederlandstalige studieboeken, readers, kopieën en hand-outs, maar ook Engelstalige studieboeken, readers, kopieën en hand-outs worden gebruikt. Bij de FdTW worden voor het merendeel Engelstalige studieboeken gebruikt naast Nederlandstalige studieboeken, maar de readers, kopieën en hand-outs zijn op de FdTW voor het merendeel in het Nederlands.

Van enkele faculteiten is bekend dat zij gebruik maken van diagnostische instaptoetsen: de AF voor Nederlands en Papiaments en op de FMG bestaan ook

instaptoetsen voor Nederlands en Engels. Deze toelatingstoetsen zijn enkel diagnostiserend.

Schrijven

Het merendeel van de docenten geeft studenten schriftelijke feedback in het Nederlands. Verslagen en scripties moeten overwegend in het Nederlands geschreven worden. Enkele decanen geven aan dat studenten vaak om praktische redenen voor het Nederlands kiezen wanneer zij de keuze hebben tussen het schrijven in het Nederlands en het schrijven in het Papiaments.

Met uitzondering van docenten verbonden aan de FdSEW schrijven de meeste docenten onderzoeksrapporten in het Nederlands. Docenten verbonden aan de FdSEW doen dat vaker in het Engels. Notulen, correspondentie met directie, collega's en studenten gebeurt voornamelijk in het Nederlands.

2.2. In formele context

Docenten verbonden aan de AF, de FdR en de FdTW geven aan informeel vaak Nederlands met collega's te spreken. Docenten verbonden aan de FdSEW en de FMG spreken vaker Papiaments onderling.

Voor de studenten geldt dat voor meer dan 72% van alle faculteiten Papiaments (een van) de thuistaal/thuistalen is. Deze taal spreken verreweg de meeste studenten met vrienden en medestudenten. Relatief veel studenten op de FdR hebben Nederlands als (een van) de thuistaal/thuistalen.

2.3. In de media

De 'oude' website was zowel Nederlands- als Engelstalig. De webpagina van de AF was Nederlandstalig, die van de FdR zowel Nederlands- als Engelstalig, de FdTW Engelstalig, de FMG Engelstalig en de pagina van de FdSEW was eveneens Engelstalig. De vernieuwde website, geraadpleegd op 25 januari 2019 is geheel Engelstalig.

Een protocollaire afspraak op instellingsniveau is, dat bij een academische plechtigheid, afhankelijk van de gastspreker, die taal wordt gesproken die de gastpreker spreekt.

3. Welke overeenkomsten en verschillen zijn er op instellingsniveau voor wat betreft het taalbeleid en de taalpraktijk? Welke verklaring wordt gegeven voor het bestaan van deze overeenkomsten en verschillen?

taalbeleid

Op instellingsniveau en op faculteitsniveau bestaat er geen officieel taalbeleid. Wel staat vast welke eindniveaus per taal moeten worden behaald. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat het eindniveau voor Nederlands op één faculteit naar beneden is bijgesteld om het streefniveau haalbaar te maken.

De keuze voor de te gebruiken onderwijstaal verschilt per faculteit. Op de AF zijn de doeltalen de onderwijstalen. Op de LOFO zijn het Nederlands en het Papiaments de onderwijstaal, waarbij verwacht wordt dat Engels een grotere rol zal gaan spelen binnen de LOFO in de toekomst. De keuze voor de onderwijstaal hangt samen met de ontwikkelingen in het beroepenveld. De grotere rol voor het Engels hangt samen met de beslissing van de directie om deel uit te maken van de Erasmus Charter for Higher Education (ECHE) en met scholen die Engels implementeren in hun onderwijs.

Op de FdR is Nederlands de onderwijstaal. Wel worden enkele vakken in het Engels gegeven.

Op de FdSEW is het curriculum Engelstalig maar Nederlands wordt ook gegeven in het eerste jaar van de bacheloropleidingen. De keuze voor Engelstaligheid van de opleidingen kan gezien worden vanuit de rol het internationale karakter van het toekomstig beroepenveld. Vanuit de lokale markt is er ook behoefte aan afgestudeerden die het Nederlands beheersen.

De FdTW heeft een bewuste keuze gemaakt voor tweetalig onderwijs: Nederlands en Engels. De keuze voor het Engels is vanuit overwegend marketingtechnische redenen gemaakt.

Op de FMG is gekozen voor Nederlandstalig en Engelstalig onderwijs vanuit praktische redenen.

Duidelijk is dat de taalkeuzes per faculteit soms gelijk zijn, maar de motieven voor die keuzes zijn veelal verschillend. Een overeenkomst tussen de meeste faculteiten is de keuze voor de methode Hogeschool taal om op die manier het niveau van het Engels en/of Nederlands te verhogen.

Taalpraktijk

Docenten, studenten en respondenten op het bestuurlijk decanaats- en universiteitsniveau geven aan dat Nederlands en/ of Engels een struikelblok is voor de studenten. Vanuit de enquêtes komt naar voren dat deze taalproblematiek niet van toepassing is op studenten van de FdR. De problemen met Nederlands zijn volgens een respondent het grootst op de FdTW en de FMG. Er wordt een verband gelegd met de vooropleiding van het grootste deel van de studenten die studeren aan deze faculteiten: het SBO.

Docenten van de meeste faculteiten passen hun instructietaal soms tot meestal aan het niveau van de studenten aan. De FdR is hierop een uitzondering. Op de FdR wordt de instructietaal nooit tot bijna nooit aangepast. Docenten van de FMG passen de instructietaal het meest aan. De instructietaal wordt door de docenten nooit tot soms aangepast aan de thuistaal van de studenten.

Ondersteunende didactiek zoals het geven van voorbeeldformuleringen, het gebruiken van concrete attributen, voorwerpen en illustraties wordt het meest toegepast op de FMG. Aan vaktermen worden op de FdTW het meeste aandacht besteed. Feedback op schrijfvaardigheid wordt op de faculteiten soms tot meestal gegeven. Het meest op de AF en de FMG en het minst op de FdTW.

Bovenstaande didactische vormen komen in alle faculteiten in mindere of meerdere mate voor. Aan taaltaken, taalsteun, schema's, schrijfkaders en kijkwijzers wordt met name door de docenten verbonden aan de AF aandacht besteed.

Papiaments is binnen enkele opleidingen aan de AF een onderwijstaal. Op de FdR speelt het Papiaments alleen de rol van informele taal. Op de FdTW is Papiaments officieel geen onderwijstaal maar wordt Papiaments wel vaak als instructietaal gebruikt. Op de FdSEW is het Papiaments ook geen instructietaal, maar uit de enquêtes kwam naar voren dat er ook in het Papiamento gedoceerd wordt. Op de FdR speelt Papiaments geen rol binnen het onderwijs. Op de FMG is het Papiaments geen onderwijstaal, maar wel een taal die tijdens gespreksvaardigheden aan bod komt, daar er in het werkveld vooral Papiaments wordt gesproken met cliënten.

Papiaments is voor het overgrote deel van de studenten wel de taal waarin op informele wijze wordt gesproken onder elkaar.

5.2 Interpretatie van de onderzoeksresultaten

Wanneer de onderzoeksresultaten bekeken worden, valt in eerste instantie op dat het taalbeleid op macroniveau in Curaçao heel summier is vergeleken met onderwijswetten in Nederland, die een taalbeleid en gedragscodes vereisen wanneer het gaat over taalbeleid in het hoger onderwijs. Die gedragscodes houden in dat de hoger onderwijsinstelling zich moet verantwoorden wanneer ze een andere taal dan de moedertaal, in dit geval het Nederlands, hanteert als onderwijstaal.

In het nationale taalbeleid, zoals dat nu bestaat op Curaçao, is vastgelegd dat Curaçao een meertalig land is met drie officiële talen: Engels, Nederlands en Papiaments. Scholen zijn vrij om te kiezen welke van deze drie officiële talen zij gebruiken. Hier ligt volgens een van de interviewrespondenten de oorzaak van de taalproblematiek zoals die ervaren wordt op de UoC. Deze respondent stelt dat de Curaçaose overheid geen keuze maakt en door gebrek aan vertrouwen kiezen de meeste mensen voor Nederlandstalig onderwijs. Dit terwijl onderzoek uitwijst dat de moedertaal beheerst moet worden alvorens vreemde talen geleerd kunnen worden.

In taalbeleidsvoorstellen, die door de Curaçaose overheid zijn aangenomen, zijn de taalniveaus voor instromende en uitstromende studenten van de UoC opgenomen. Deze niveaus staan al in beleidsdocumenten van de UoC vermeld. Het probleem ligt voor de meeste faculteiten echter bij het behalen van deze (streef)niveaus. Een decaan geeft aan dat een hbo-niveau Nederlands op betreffende faculteit niet haalbaar is en dat dit streven naar beneden is bijgesteld. Opvallend is dat het accreditatiepanel dat in 2017 de Bachelor Electrotechniek beoordeelde, stelde dat het taalgebruik in eindwerken kan worden aangescherpt. Zij rekenden dit gegeven echter niet zwaar mee omdat het Nederlands voor veel studenten niet de moedertaal is.

Het Papiaments speelt als onderwijstaal, naast het Nederlands, een belangrijke rol op de LOFO en de Papiamentu opleidingen (beide AF). Op de andere faculteiten is het Papiaments officieel geen onderwijstaal. De enquêtes wijzen echter uit dat binnen de FdSEW ook in het Papiaments wordt lesgegeven en op de FdTW wordt er volgens de studenten evenveel in het Papiaments als in het Nederlands gedoceerd. Het gegeven dat er meer in het Papiaments wordt onderwezen dan dat primair is afgesproken wordt door meerdere decanen als zorgelijk ervaren. Studenten krijgen

namelijk in de praktijk (werkveld) te maken met verslaglegging in het Nederlands of Engels, officiële documenten worden veelal in het Nederlands of Engels opgesteld (notulen, brieven, verslagen) en de vervolgstudies zijn bijna altijd in het Engels (instap-vereiste). Op de FMG speelt het Papiaments een praktische rol vanwege de spreekvaardigheid die nodig is in het werkveld. Aandacht voor schriftelijke vaardigheden in het Papiaments op de FMG wordt wenselijk geacht.

De taalproblematiek op de UoC, die door alle interviewrespondenten wordt onderkend, lijkt op de FdR de minst grote rol te spelen. Dit is niet verwonderlijk, doordat de vooropleiding van de meeste FdR-respondenten een hbo-opleiding is. De FMG en de FdTW ervaren de meeste problemen met het Engels en vooral het Nederlands. Enkele interviewrespondenten op decanaatsbestuursniveau zien een verband tussen de vooropleiding van de meeste studenten van hun faculteit, het SBO, en de problemen die studenten ondervinden met Engels en Nederlands. Een interviewrespondent vindt dat op de basisschool bewust moet worden gekozen voor één taal. Dat gebeurt volgens deze respondent nu te weinig.

Taalbeleid wordt door alle interviewrespondenten als nuttig gezien, waarbij een respondent opmerkt dat het hebben van een taalbeleid op instellingsniveau bijna onmogelijk is omdat de UoC bestaat uit vijf diverse faculteiten. Een andere interviewrespondent heeft het over een gedecentraliseerd taalbeleid. Uit de enquêtes komt duidelijk naar voren dat de faculteiten qua studentenpopulatie en taalkeuzes verschillen, maar de taalproblematiek komt overeen: de meeste studenten, met uitzondering van de FdR-studenten, beheersen het Engels en het Nederlands in onvoldoende mate.

Als remediering wordt door de meeste faculteiten de methode Hogeschool taal ingezet om het niveau van het Engels en/of Nederlands te verhogen. Daarnaast wordt ernaar gestreefd in het academische jaar 2019-2020 te starten met een Language Center, waar docenten en studenten terecht kunnen om hun taalvaardigheid te verbeteren in de taal waarvan ze dat nodig achten.

Een aanzienlijke groep studenten van de AF en de FMG gaf in de enquête aan graag taalsteun te ontvangen. Dit verbaasde enkele respondenten op decanaatsbestuursniveau omdat studenten de eerste twee jaar van de opleiding

taalsteun krijgen en omdat er in het verleden extra lessen Nederlands werden aangeboden, maar dat de studenten die kans niet aangrepen.

Een aanzienlijke groep studenten van de FdSEW (17%) geeft aan dat de docent de instructietaal onvoldoende beheerst. Het probleem dat sommige docenten de instructietaal onvoldoende beheersen, wordt erkend maar de verantwoordelijkheid hiervoor wordt bij de docenten zelf gelegd. Voor hen is het Language Center ook bedoeld.

Drie interviewrespondenten hebben aangegeven welke factoren zij het belangrijkste achten bij het opstellen van een taalbeleid. Hierbij kwamen globalisering, toekomstig beroepenveld, kwaliteit en inhoud van het onderwijs, de concurrentiepositie van de universiteit en diversiteit van de studenten aan de orde.

Verschillende interviewrespondenten hebben aangegeven te verwachten dat Engels in de toekomst een grotere rol gaat spelen op faculteits- en instellingsniveau. Het aantrekken van internationale studenten en de invloed van internet spelen daarbij volgens hen een grote rol.

Concluderend kan gesteld worden dat het thema *taalbeleid* leeft op de UoC en dat het belangrijk wordt gevonden. Onderzoeksresultaten wijzen uit dat de onderwijstalen Engels en Nederlands op de UoC problemen opleveren voor veel studenten en in het geval van Engels, ook voor sommige docenten.

Om deze problemen het hoofd te bieden worden er op zowel instellings- als faculteitsniveau initiatieven genomen om deze problematiek te lijf te gaan. Er zal waarschijnlijk op korte termijn een Language Center op de UoC komen en Hogeschool taal is/wordt op veel faculteiten ingevoerd als remediërende methode om het Engels en Nederlands van studenten bij te spijkeren.

Deze initiatieven passen in de smalle variant van taalbeleid zoals die beschreven is door Daems en van der Westen (2008). Het richt zich vooral op de taalzwakke studenten en heeft tot doel om bij deze groep de achterstanden weg te werken en situeert zich naast het curriculum. Er is bij deze variant nog geen sprake van een taalbeleid.

Taalbeleid ontstaat wanneer dit geïmplementeerd wordt in het curriculum van de verschillende faculteiten: taal- en vakdocenten werken dan samen of stemmen de

taaleisen op elkaar af. Op deze manier zou tegemoet kunnen worden gekomen aan de behoeften van de studenten van de UoC. Er zal dan geïnvesteerd moeten worden in docenten zodat zij bekend raken met taalgerichte vakdidactiek.

5.3 Beperkingen van het onderzoek

Aan het begin van dit onderzoek, kon ik de grootte en de daaraan verwante obstakels van dit onderzoek niet voorzien. Er is heel wat voorwerk verricht voordat het daadwerkelijke onderzoek eindelijk kon starten.

In het opstellen van de enquêtes is veel tijd gaan zitten, temeer omdat er twee verschillende enquêtes opgesteld moesten worden, elk in het Engels, het Nederlands en het Papiaments. De Papiamentse versie is niet geworden zoals hij zou moeten zijn: foutloos. Ik beheers het Papiamentu qua spelling redelijk goed, maar gaandeweg kwam ik erachter dat het Papiamentu heel andere spellingregels kent dan het Papiamentu. Daarnaast is mijn beheersing van Papiamentu/u niet toereikend om op dit niveau te schrijven. Het ontbrak mij aan tijd om de enquêtes te (laten) perfectioneren.

Het analyseren van de docentenquêtes werd bemoeilijkt doordat sommige docenten verbonden waren aan meerdere faculteiten. Hier had ik vooraf niet aan gedacht. Daarnaast waren er, in verhouding tot de studentenquêtes, weinig respondenten. Hier moet, bij de interpretatie van de gegevens verkregen uit de docentenquêtes, rekening mee gehouden worden. Vanuit de docentenquêtes is het moeilijk om de faculteiten met elkaar te vergelijken.

Doordat de interviews in de week van 2-6 oktober 2018 in Curaçao gepland waren¹³, moesten de enquêtes voor die tijd de deur uit, zodat deze alvorens het bezoek aan Curaçao geanalyseerd konden worden en meegenomen konden worden in de interviews. Dit bleek echter niet mogelijk, waardoor ik tijdens de interviews niet over de resultaten van de enquêtes beschikte en deze dus niet in het interview kon verwerken.

¹³ Onderzoeker is woonachtig op Aruba

Geraadpleegde literatuur

- Beijer, J.; Gangaram, R.; Hajer, M. (2010). Taalbeleid in de steigers: naar een brede aanpak van taalonderwijs voor studie en beroep op de Hogeschool Utrecht. In E. van Houtven, & E. Peters, *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?* (pp. 165-176). Leuven: Acco.
- CBS. (2010). *5th Population and Housing Census*. Aruba: Gobierno di Aruba.
- CBS. (2011). *Huishoudens in Curacao Publicatiereeks census 2011*. Willemstad: CBS.
- Daems, F. & van der Westen, W. (2008). Doorlopende leerlijn taal? Dan ook in het hoger onderwijs! Conceptuele uitgangspunten voor een taalbeleid in. In S. V. Mottart, *Tweentwintigste Conferentie Het Schoolvak Nederlands* (pp. 100-104). Gent: Academia Press.
- Dijkhoff, M.; van Veen, P., Hellings, E., Snetselaar, M. (2015). *Curaçao, Rapport Nationaal Taalbeleid; Op weg naar multilinguale co-existentie deel 3: Begrippen en concepten Overwegingen en uitgangspunten voor beleidskeuzes Uitwerking en verantwoording voor een doorlopende lijn voor taalonderwijs*. Willemstad: Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur & Sport, Sector Beleid.
- Dijkhoff, M; van Veen, P; Hellings, E; Snetselaar, M. (2017). *Nationaal taalbeleid Curaçao. Op weg naar multilinguale co-existentie. Deel 1: Beleidsvoorstellen, oplossingsrichtingen en aanbevelingen*. Willemstad: Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur & Sport.
- Echteld, E. (2017). *Kritische Reflectie Lerarenopleiding Funderend Onderwijs Curaçao en Bonaire*. Willemstad: UoC- Algemene Faculteit.
- Fishman, J. (1965). Who Speaks What Language to Whom and When? *La Linguistique*, 67-88.
- Inspectie van het Onderwijs. (2018). *Nederlands of niet: gedragscodes en taalbeleid in het hoger onderwijs*. Utrecht: Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap.
- KNAW. (2017). *Nederlands en/of Engels? taalkeuze met beleid in het nederlands hoger onderwijs*. Amsterdam: KNAW.
- Landsverordening officiële talen*. (2007, maart 28). Opgehaald van <http://decentrale.regelgeving.overheid.nl>: <http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/actueel/Cura%C3%A7ao/144328.html>
- Mijts, E. (2008). Op de Antillen en Aruba is Nederlands een vreemde taal. *Ons Erfdeel*, 94-101.
- Mijts, E. (2013). Discourse over de Nederlandse taal en onderwijs in de Caraïben. *CARAN* (pp. 13-15). Paramaribo: NIS Nederlands in Suriname, 2014.
- Mijts, E. (2017). State traditions and language regimes in Aruba and other small island states : some preliminary thoughts on the study of language legislation as discourse. In *Archaeologies of*

- erasures and silences : recovering othered languages, literatures and cultures in the Dutch Caribbean and beyond* (pp. 161-165). Gent: University of Puerto Rico and University of Curacao.
- NQA. (2017). *Bacheloropleiding Recht Faculteit der Rechten UoC opleidingsbeoordeling NQA*. Opgehaald van NVAO: <https://www.nvao.net/instellingen/overig/university-cura%C3%A7ao-dr-moises-da-costa-gomez>
- NQA. (2017, november). *Lerarenopleiding Funderend Onderwijs (LOFO); uitgebreide opleidingsbeoordeling*. Opgehaald van www.nvao.net: <https://www.nvao.net/instellingen/overig/university-cura%C3%A7ao-dr-moises-da-costa-gomez>
- NQA. (2017, mei). *Uitgebreide opleidingsbeoordeling Bachelor Elektrotechniek UoC*. Opgehaald van www.nvao.net: <https://www.nvao.net/instellingen/overig/university-cura%C3%A7ao-dr-moises-da-costa-gomez>
- NVAO. (2018, juni 5). *Uitgebreide toets nieuwe opleiding hbo-bachelor Social Work*. Opgehaald van www.nvao.net: https://search.nvao.net/files/5bf3d2da5458b_006366%20rapport%20UoC%20hbo-ba%20Social%20Work.pdf
- Severing, R. (2015). Actuele ontwikkelingen taalbeleid Curaçao. In E. Echteld, E. Mijts, W. Rutgers, & R. Severing, *Taalbeleid in het Caribisch Gebied heden en in de toekomst; Derde CARAN-conferentie* (pp. 59-66). Willemstad: UoC.
- Shohamy, E. (2006). *Language Policy. Hidden agendas and new approaches*. New York: Routledge.
- Taalsituatie UNA: een praatstuk en groeidocument. (2013).
- UNESCO. (1953). *The Use of Vernacular Languages in Education*. Paris: UNESCO.
- Unesco. (2003). *Education in a multilingual world*. Paris: Unesco.
- van der Westen, W. (2009). Talige startcompetenties voor hoger onderwijs. In A. M. Vanhooren, *drieëntwintigste Conferentie Het Schoolvak Nederlands* (pp. 179-185). Gent: Academia Press.
- van Heest, F. (2018, januari 9). *uva wil ocw grenzen stelt aan internationalisering*. Opgehaald van www.scienceguide.nl: <https://www.scienceguide.nl/2018/01/uva-wil-ocw-grenzen-stelt-aan-internationalisering/>
- Williams, M. (2016). *Prome relato di e efecto die e programa multilingual: final di klas 4, 2016*. Aruba: Departamento di ensenanza.
- www.taalunieversum.org. (sd). Opgehaald van <http://taalunieversum.org/inhoud/veelgestelde-vragen-over-ons-taalbeleid#t560n4262>
- www.uoc.cw. (2018, december 13). Opgehaald van www.uoc.cw: <https://www.uoc.cw/>

Bijlagen

Bijlage 1. Onderzoeksprogramma Taalunie

Onderzoeksprogramma naar het talenbeleid en talendebat in het hoger onderwijs in het Nederlandse taalgebied en Zuid-Afrika

Aanleiding en doelstellingen

In Nederland, Vlaanderen en Zuid-Afrika woedt het maatschappelijk debat over het talenbeleid in het hoger onderwijs, waarbij het Engels als internationale taal en taal van internationalisering een steeds dominantere plaats lijkt in te nemen.

Omdat Nederland en Vlaanderen met het Nederlands een taal delen en er tussen het Nederlands en het Afrikaans een linguïstische verwantschap bestaat, worden de situaties in de diverse landen vaak met elkaar vergeleken, met als doel gemeenschappelijke argumenten pro of contra het één of het ander te vinden, maar daarbij wordt vaak voorbijgegaan aan onderlinge verschillen, onder meer in de specifieke historische context die voor de landen geldt.

Het is goed om over de grens te kijken en waar mogelijk van elkaar te leren, maar om het maatschappelijk debat over het talenbeleid in het hoger onderwijs in Nederland, Vlaanderen en Zuid-Afrika op een genuanceerde wijze te voeden, is nood aan feiten en onderbouwing van elementen die in het debat meespelen. De Katholieke Universiteit Leuven (QLVL – Campus Sint-Andries Antwerpen), de Universiteit Gent, de Universiteit Utrecht en de Noordwes-Universiteit – Potchefstroomkampus willen daarom de komende jaren een aantal specifieke onderzoeksvragen agenderen om diverse onderwerpen verder uit te diepen op zowel gelijkenissen als verschillen. De Taalunie wil de samenwerking tussen de betrokken instellingen faciliteren en resultaten ontsluiten via haar website.

Indien er ook in Suriname en op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten interesse bestaat om op het onderzoeksprogramma aan te sluiten, dan zal de Taalunie ook

de samenwerking met instellingen uit die landen faciliteren. De Universiteit van Aruba heeft alvast aangegeven mee aan te willen sluiten.

1 Samenwerkingsvoorstel en engagementen

De Taalunie beschikt jaarlijks over beperkte budgetten om inhoudelijke samenwerking tussen diverse delen van het Nederlandse taalgebied enerzijds en tussen het Nederlandse taalgebied en Zuid-Afrika anderzijds te faciliteren.

Voor uitwisseling tussen Nederland, Vlaanderen, Suriname en de Caribische eilanden kan aanspraak worden gemaakt op het Fonds voor Ontmoeting en Uitwisseling, voor uitwisseling tussen het Nederlandse taalgebied en Zuid-Afrika op het specifieke budget dat hiervoor op de begroting is voorzien. Voorgesteld wordt met individuele aanvragen te werken die specifiek op uitwisseling zijn gericht en die ook daarop kunnen worden beoordeeld. Naar verwachting zal er uit het genoemde fonds en het genoemde budget jaarlijks zo'n € 5.000 ter beschikking kunnen worden gesteld, dus € 10.000 in totaal.

Ook de betrokken onderzoeksinstituten kunnen bekijken of ze voor de beoogde samenwerking eigen budgetten ter beschikking kunnen stellen. In hun opleidingen en cursussen bieden ze in elk geval opdrachten aan die kunnen bijdragen aan antwoorden op de onderzoeksvragen die door de coördinatoren worden geformuleerd. De opdrachten kunnen kaderen binnen werkstukken, bachelorpapers, masterscripties en proefschriften en worden naargelang van het niveau voldoende begeleid en bewaakt door de betrokken coördinatoren.

2 Onderzoeksvragen (onderweg verder aan te vullen)

Wat is de huidige stand van zaken in het talengebruik van instellingen voor hoger en universitair onderwijs (voertaal, instructietaal, publicatietaal e.d.) en hoe kan de werkelijke praktijk in beeld worden gebracht (en dus niet op basis van wat op websites of in studiegidsen van universiteiten wordt vermeld)?

Wat zegt het officiële talenbeleid van instellingen over het talengebruik in diverse situaties (colleges, onderzoeken, presentaties, publicaties e.d.) en wat zegt de praktijk? Zijn er verschillen tussen het beleid en de praktijk en kunnen die worden

verklaard? Welke methodes kunnen worden toegepast om zicht te krijgen op de vraag hoe beleid en praktijk zich tot elkaar verhouden?

Welke argumenten worden voor het officiële talenbeleid en/of het talengebruik in de praktijk gebruikt en kunnen die ook feitelijk worden onderbouwd? Wordt in het beleid en/of de praktijk een onderscheid gemaakt tussen talige en andere opleidingen? Spelen in argumenten ook specifieke percepties, opvattingen en emoties mee en kunnen die worden geëxpliciteerd? Zijn argumenten lokaal en/of historisch gebonden of meer universeel valide? En welke rol speelt de eigen historische context in het hedendaagse debat?

Over welk Nederlands of Afrikaans en Engels hebben we het als we het hebben over het gebruik als instructietaal en taal van wetenschap? Zijn er voorschriften voor en/of worden er taaleisen gesteld aan studenten/docenten? Zijn die van invloed op de toegang tot en/of het succesvol volgen van hoger onderwijs?

Wat betekent het al dan niet hebben van een positie in hoger onderwijs taalkundig voor het Nederlands, Afrikaans en Engels dat in de diverse gebieden wordt gebruikt? Treedt hierdoor terminologische armoede, prestigeverlies, functieverlies en/of systeemverlies op in bepaalde maatschappelijke domeinen en wat zijn daarvan de gevolgen voor de betrokken talen en samenlevingen?

Bijlage 2. Uitnodiging deelname interviews

University of Curaçao – Professional Master Nederlands

Esther Stroucken

Piedra Plat 74c

Aruba

Tel: (297) 5943213

strouckenesther@hotmail.com

Betreft: uitnodiging deelname interview naar taalbeleid binnen het hoger onderwijs op Curaçao

Aruba, 24 september 2018

Geachte,

In het kader van de studie ‘Professional Master Nederlands’ aan de Universiteit van Curaçao, wil ik u uitnodigen deel te nemen aan een onderzoek naar taalbeleid in het hoger onderwijs op Curaçao. Behalve als afstudeerproject zal deze studie deel uitmaken van een grootschalig onderzoek dat door de Taalunie geïnitieerd is en waarvoor hogescholen in het Koninkrijk der Nederlanden, Vlaanderen en Zuid-Afrika benaderd zijn.

Het onderwerp en doel

Op dit moment is taalbeleid in het hoger onderwijs een veelbesproken onderwerp en is er in de (Nederlandse) media veel aandacht voor. Omdat over taalbeleid binnen de hogescholen van het Caribisch gedeelte van het Koninkrijk der Nederlanden tot nu toe nog weinig bekend is, is het doel van dit onderzoek een beeld te schetsen van taalbeleid binnen de UoC.

Het interview

Om inzicht te krijgen in taalkeuzes die op directie- en faculteitsniveau gemaakt worden, zou ik graag een interview bij u afnemen. Tijdens dit gesprek zal ik u uitkomsten van enquêtes onder studenten en docenten van de UoC voorleggen en vragen stellen over afspraken die gemaakt zijn over het gebruik van taal (talen). Daarbij ben ik ook geïnteresseerd in de argumentatie die ten grondslag ligt aan dit beleid. Voorts zullen uw visie op en ervaringen met taal en taalbeleid binnen de UoC, aan de orde komen.

Het interview zal ongeveer een half uur van uw tijd in beslag nemen. Ik ben tussen 3 en 6 oktober op Curaçao en zou het zeer op prijs stellen als ik u één van die dagen kan spreken op de universiteit. Ik pas me hierbij graag aan aan uw schema.

Procedure

Mocht u bereid zijn mee te werken aan dit interview, verzoek ik u dit zo spoedig mogelijk te bevestigen. Ook wil ik u vragen het bijgevoegd toestemmingsformulier te ondertekenen, te scannen en aan mij te retourneren.

Vervolgens maken wij een afspraak, waarna het vraaggesprek zal plaatsvinden.

De interviews worden met toestemming van de geïnterviewde opgenomen. Daarna worden citaten die illustratief zijn als interpretatie van de onderzoeksresultaten afkomstig uit de enquêtes in een anonieme verslaglegging verwerkt.

.

Mocht u vragen hebben, dan ben ik telefonisch of via e-mail bereikbaar.

Hopend op een positieve reactie van uw zijde, wacht ik uw antwoord af.

Met vriendelijke groet,

Esther Stroucken

Bijlage: toestemmingsformulier

TOESTEMMINGSVERKLARINGFORMULIER (informed consent)

Titel onderzoek: Taalbeleid in het hoger onderwijs op Curaçao

Verantwoordelijke onderzoeker: Esther Stroucken

In te vullen door de deelnemer:

Ik verklaar op een voor mij duidelijke wijze te zijn ingelicht over de aard, methode, doel en belasting van het onderzoek. Ik weet dat de gegevens en resultaten van het onderzoek alleen anoniem en vertrouwelijk aan derden bekend gemaakt zullen worden.

Ik begrijp dat de audio-opname of de bewerking daarvan uitsluitend voor analyse en/of wetenschappelijke presentaties zal worden gebruikt.

Ik stem geheel vrijwillig in met deelname aan dit onderzoek. Ik behoud me daarbij het recht voor om op elk moment zonder opgaaf van redenen mijn deelname aan dit onderzoek te beëindigen.

Naam deelnemer

Datum

Handtekening

Bijlage 3. Uitnodiging voor docenten enquête
University of Curaçao - Professional Master Nederlands

Esther Stroucken

strouckenesther@hotmail.com

Aruba, 23 september 2018

Beste decaan,

Mijn naam is Esther Stroucken en ik ben student Professional Master Nederlands aan de UoC. In het kader van mijn afstudeeronderzoek wil ik enquêtes afnemen onder docenten en studenten over taalbeleid en taalpraktijk van de UoC.

Dit onderzoek maakt deel uit van een grootschalig onderzoek dat door de Taalunie geïnitieerd is en waarbij hogescholen en universiteiten in het Koninkrijk der Nederlanden, Vlaanderen en Zuid-Afrika betrokken zijn.

Doel van de enquête is om inzicht te krijgen in de taalpraktijk op de verschillende faculteiten van de UoC. Alle informatie zal vertrouwelijk behandeld worden, anonimiteit is gewaarborgd.

De Rector Magnificus, Dr. Francis de Lanoy, heeft toestemming gegeven om onderzoek te verrichten op de UoC .

Ik zou het zeer op prijs stellen wanneer u de enquêtes onder alle studenten van uw faculteit zou willen verspreiden en wanneer er na drie dagen een reminder verstuurd kan worden.

De enquêtes zijn digitaal (Google Forms) en er zijn drie versies: Papiaments, Nederlands en Engels. De student kan kiezen welke taal zijn of haar voorkeur heeft. U wordt gevraagd om bijgaande brief digitaal naar uw studenten te versturen.

Mocht u vragen hebben over deze enquêtes, dan hoor ik het graag.

Bij voorbaat dank voor uw medewerking,

Esther Stroucken

University of Curaçao - Professional master Nederlands

Esther Stroucken

strouckenesther@hotmail.com

Aruba, 1 oktober 2018

Beste docent,

Mijn naam is Esther Stroucken en ik ben student Professional Master Nederlands aan de UoC. In het kader van mijn afstudeeronderzoek wil ik enquêtes afnemen onder docenten van de UoC over taalpraktijk op de UoC.

Doel van de enquête is om inzicht te krijgen in de taalpraktijk op de verschillende faculteiten van de UoC. Alle informatie zal vertrouwelijk behandeld worden, anonimiteit is gewaarborgd.

De Rector Magnificus, Dr. Francis de Lanoy, heeft toestemming gegeven om onderzoek op de UoC te verrichten.

Ik zou het zeer op prijs stellen indien u zou willen deelnemen aan de enquête die minder dan 15 minuten van uw tijd in beslag zal nemen.

Voor de **Nederlandstalige versie** van de enquête gaat u naar onderstaande link:

<https://goo.gl/forms/K5hCkua10I5OgHsG3>

Voor de **English version** van de enquête gaat u naar onderstaande link:

<https://goo.gl/forms/nUGwsFRhXV8tt0Fi1>

Voor de **Papiaments** versie van de enquête gaat u naar onderstaande link:

<https://goo.gl/forms/qfhgH0UU3LLtGnQ62>

Ik verzoek u deze enquête voor 10 oktober te retourneren.

Rest mij nog u vriendelijk te bedanken voor uw medewerking.

Met vriendelijke groet,

Esther Stroucken

University of Curaçao – Professional master Nederlands

Esther Stroucken

strouckenesther@hotmail.com

Dear teacher,

My name is Esther Stroucken and I am a Professional Master in Dutch student at the UoC. In the context of my graduation research, I want to conduct surveys among teachers at the UoC about language practice at the UoC.

The goal of the survey is to gain insight into the language policy and practice at the various faculties of the UoC. All information will be treated confidentially, anonymity is guaranteed.

The Rector Magnificus, Dr. Francis de Lanoy, has given permission to do research at the UoC.

I would very much appreciate it if you would like to participate in the survey which will take less than 15 minutes of your time.

For the **Dutch** version of the survey, go to the link below:

<https://goo.gl/forms/BvpgVEHCJHEdYHvW2>

For the **English** version of the survey, go to the link below:

<https://goo.gl/forms/3Vf1lsajfxF3FEAj2>

For the **Papiaments** version of the survey, go to the link below:

<https://goo.gl/forms/HDcpEjsXyLZ62Fcs2>

I request that you return this survey before October 10th .

I would like to thank you again for your cooperation.

Sincerely,

Esther Stroucken

Bijlage 4. Docenten enquête

Docenten-enquête

Geachte docent,

Mijn naam is Esther Stroucken en ik ben student Professional Master Nederlands aan de UoC. In het kader van mijn afstudeeronderzoek wil ik u uitnodigen om deel te nemen aan een enquête over taalbeleid en taalpraktijk van de UoC.

Dit onderzoek maakt deel uit van een grootschalig onderzoek dat door de Taalunie geïnitieerd is en waarbij hogescholen en universiteiten in het Koninkrijk der Nederlanden, Vlaanderen en Zuid-Afrika betrokken zijn.

Doel van de enquête is om inzicht te krijgen in de taalpraktijk op de verschillende faculteiten van de UoC. Alle informatie zal vertrouwelijk behandeld worden en uw anonimiteit is gewaarborgd.

Deze enquête zal ongeveer 15 minuten in beslag nemen

Mocht u vragen hebben over deze enquête, dan kunt u mij een e-mail sturen:

strouckenesther@hotmail.com

Bij voorbaat dank voor uw medewerking,

Esther Stroucken

Door deelname aan deze enquête bevestig ik mijn toestemming voor het gebruik van de door mij verstrekte gegevens.

* Required

Docent gegevens

1. Wat is uw thuistaal? Wat zijn uw thuistalen? *

Check all that apply.

- Engels
- Nederlands
- Papiamentu
- Spaans
- Other: _____

2. Hoe beschrijft u uw spreekvaardigheid in het *

Mark only one oval per row.

	slecht	matig	voldoende	goed	zeer goed
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentu	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐

3. Hoe beschrijft u uw schrijfvaardigheid in het *

Mark only one oval per row.

	slecht	matig	voldoende	goed	zeer goed
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentu	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐

4. Ik geef les aan de faculteit(en) *

Check all that apply.

- Faculteit der sociale wetenschappen en economie
- College of music
- Algemene faculteit
- Faculteit der sociale en gedragswetenschappen
- Faculteit der technische wetenschappen
- Faculteit der rechtsgeleerdheid

5. Ik ben talendocent *

Mark only one oval.

- ja
- nee

docent-student spreken

6. Ik doceer in het *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	meestal	altijd
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentu	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐

Docent - student lezen

7. Behandelt u moeilijke woorden van te bestuderen teksten met de studenten? *

Mark only one oval.

- nooit
- bijna nooit
- soms
- vaak
- altijd
- niet van toepassing

8. Voorziet u uw studenten van extra uitleg bij moeilijke woorden in te bestuderen teksten? *

Mark only one oval.

- nooit
- bijna nooit
- soms
- meestal
- altijd
- niet van toepassing

9. Bestaan er binnen de UoC / uw faculteit afspraken over *

Mark only one oval per row.

	ja	nee	weet ik niet
de taal waarin studieboeken worden aangeboden aan studenten	☐	☐	☐
de taal waarin readers/ kopieën / handouts worden aangeboden aan studenten	☐	☐	☐
De taal waarin presentaties (powerpoint, prezi's) worden aangeboden aan studenten.	☐	☐	☐
de taal waarin toetsen worden afgenomen	☐	☐	☐

Docent-student schrijven

10. Ik geef schriftelijke feedback aan studenten in het *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	meestal	altijd	niet van toepassing
Engels	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐	☐

student - docent spreken

11. Tijdens de colleges stellen de studenten vragen in het *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	meestal	altijd
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentu	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐

12. **Buiten de colleges spreken de studenten mij aan in het ***

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	meestal	altijd	niet van toepassing
Engels	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamento	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. **Wanneer de studenten presentaties houden, spreken zij in het ***

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	meestal	altijd	niet van toepassing
Engels	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamento	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14. **Wanneer de studenten met elkaar overleggen, spreken zij in het ***

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	meestal	altijd	niet van toepassing
Engels	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamento	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. **Om succesvol te zijn in mijn vak, moet de student de volgende taal/ talen zeker goed beheersen ***

Check all that apply.

- Engels
- Nederlands
- Papiamento
- Spaans

16. **Hoe beoordeelt u het spreekvaardigheidsniveau van uw studenten in deze taal (de taal die u belangrijk acht voor het volgen van uw vak). ***

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
onvoldoende	☐	☐	☐	☐	☐	goed

Student- docent schrijven

17. **In welke taal moeten uw studenten ... schrijven? ***

Mark only one oval per row.

	Engels	Nederlands	Papiamento	Spaans	niet van toepassing
verslagen	☐	☐	☐	☐	☐
toetsen	☐	☐	☐	☐	☐
scriptie	☐	☐	☐	☐	☐

18. Hoe beoordeelt u de schrijfvaardigheid van uw studenten in de taal die volgens u het belangrijkste is voor uw vak? *

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
onvoldoende	☐	☐	☐	☐	☐	goed

Docent spreken

19. In welke taal spreekt u met directieleden tijdens vergaderingen/ besprekingen? *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	meestal	altijd
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentó	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐

20. Is er afgesproken in welke taal u formeel dient te spreken met directieleden?

Mark only one oval.

ja
 nee

21. In welke taal spreekt u met collega's tijdens vergaderingen/ besprekingen? *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	meestal	altijd
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentó	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐

22. Is er afgesproken in welke taal u formeel dient te spreken met collega's?

Mark only one oval.

ja
 nee

23. Welke taal spreekt u informeel met collega's? *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	vaak	altijd
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentó	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐

Docent schrijven

24. Ik schrijf notulen / verslagen in het *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	meestal	altijd	niet van toepassing
Engels	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamento	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐	☐

25. Ik schrijf onderzoeksrapporten / artikelen in het *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	vaak	altijd	niet van toepassing
Engels	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamento	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐	☐

26. Ik correspondeer met de directie in het *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	vaak	altijd	niet van toepassing
Engels	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamento	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27. Ik correspondeer met collega's in het *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	vaak	altijd	niet van toepassing
Engels	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamento	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐	☐

28. Ik correspondeer met studenten in het *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	vaak	altijd	niet van toepassing
Engels	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamento	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐	☐

29. Binnen de UoC / faculteit bestaan er afspraken over *

Mark only one oval per row.

	ja	nee	weet ik niet
de taal waarin notulen en verslagen worden geschreven	☐	☐	☐
de taal waarin onderzoeksrapporten en artikelen worden geschreven	☐	☐	☐
de taal waarin gecorrespondeerd wordt met directie	☐	☐	☐
de taal waarin gecorrespondeerd wordt met collega's	☐	☐	☐
de taal waarin gecorrespondeerd wordt met studenten	☐	☐	☐

studentenondersteuning

30. Vink aan wat voor u van toepassing is *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	meestal	altijd	niet van toepassing
De taal die de studenten voor mijn vak moeten beheersen is voor velen een struikelblok	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik pas mijn instructietaal aan aan het niveau van de studenten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik geef studentenn feedback op hun schrijfvaardigheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik geef studenten feedback op hun spreekvaardigheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Indien nodig parafraseer ik formuleringen van studenten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik geef extra aandacht aan vaktermen tijdens colleges	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik pas mijn taalgebruik aan aan de thuistaal van de student tijdens de colleges	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik pas mijn taalgebruik aan aan de thuistaal van de student buiten de colleges	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tijdens de colleges geef ik voorbeelden van beoogd taalgebruik/ voorbeeldformuleringen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik maak in mijn didactiek gebruik van betekenisvolle taaltaken/ taalsteun/ schema's/ schrijfkaders/ kijkwijzers	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik werk met concrete attributen/ voorwerpen/ illustraties ter verduidelijking van abstracte begrippen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik maak in mijn didactiek gebruik van woordwebs om de voorkennis te activeren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik maak in mijn didactiek gebruik van interactieve werkvormen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Taalbeleid

31. Het studiemateriaal van mijn vak wordt gekozen door:

Mark only one oval.

- mijzelf
- de vakgroep
- de decanen
- de directie
- Other: _____

32. De taal waarin wordt getoetst bij mijn vak, wordt bepaald door:

Mark only one oval.

- mijzelf
- de vakgroep
- de decanen
- de directie
- niet van toepassing
- Other: _____

33. De taal waarin de studenten presentaties houden bij mijn vak, wordt bepaald door:

Mark only one oval.

- mijzelf
- de vakgroep
- de decanen
- de directie
- niet van toepassing
- Other: _____

34. De taal waarin de studenten hun scripties schrijven, wordt bepaald door:

Mark only one oval.

- mijzelf
- de vakgroep
- de decanen
- de directie
- weet ik niet
- niet van toepassing
- Other: _____

35. De taal waarin de studenten hun verslagen/artikelen schrijven, wordt bepaald door:

Mark only one oval.

- mijzelf
- de vakgroep
- de decanen
- de directie
- weet ik niet
- Other: _____

36. Bestaat er binnen uw instituut een taalbeleid? *

Mark only one oval.

- ja
- nee
- weet ik niet

37. Bestaat er binnen uw faculteit een taalbeleid? *

Mark only one oval.

- ja
- nee
- weet ik niet

38. Wat zijn de speerpunten van het taalbeleid binnen uw instelling? (indien er binnen uw instelling een taalbeleid bestaat)

39. Bent u als docent betrokken bij overleg over taalbeleid / taalkeuzes (ontwerpen, uitvoeren, evaluatie) binnen uw instelling / faculteit? *

Mark only one oval.

- ja
- nee
- niet van toepassing

40. Geef aan met welke ontwikkelingen/factoren er volgens u rekening gehouden moet worden bij het maken van een taalbeleid op de UoC?

Check all that apply.

- globalisering
- toekomstig beroepsveld
- moedertaal van de studenten
- concurrentiepositie van de universiteit
- instroom studenten
- financiële afwegingen
- kwaliteit en inhoud van onderwijs
- diversiteit van studenten
- Other: _____

41. Bestaat er binnen uw instelling / faculteit de mogelijkheid om u verder te ontwikkelen op het gebied van taaldidactiek / taalgericht vakonderwijs? *

Mark only one oval.

- ja
- nee
- weet ik niet

42. Heeft u behoefte aan extra verdieping op het gebied van taaldidactiek / taalgericht vakonderwijs? *

Mark only one oval.

- ja
- nee
- weet ik niet

Stop filling out this form.

Vriendelijk bedankt voor uw medewerking

Bijlage 5. Studenten enquête

Enquête studenten

Geachte student,

Hierbij wil ik u uitnodigen om deel te nemen aan een onderzoek in de vorm van een enquête. Deze enquête wordt uitgevoerd in het kader van mijn afstudeeronderzoek aan de UoC.

Mijn naam is Esther Stroucken en ik ben student Professional Master Nederlands aan de UoC. In het kader van mijn afstudeerscriptie doe ik onderzoek naar het taalbeleid en de taalpraktijk van de UoC. Dit onderzoek maakt deel uit van een grootschalig onderzoek dat door de Taalunie geïnitieerd is en waarbij hogescholen en universiteiten in het Koninkrijk der Nederlanden, Vlaanderen en Zuid-Afrika betrokken zijn.

Doel van de enquête is om inzicht te krijgen in de taalpraktijk op de verschillende faculteiten op de UoC. Alle informatie zal vertrouwelijk behandeld worden en uw anonimiteit is gewaarborgd. Deze enquête zal ongeveer 10 minuten in beslag nemen.

Mocht u vragen hebben over deze enquête, dan kunt u mij een e-mail sturen:

strouckenesther@hotmail.com

Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

Esther Stroucken

Door deelname aan deze enquête bevestig ik mijn toestemming voor het gebruik van de door mij verstrekte gegevens.

* Required

Skip to question 1.

Student gegevens

1. Welke opleiding volgt u op de UoC? *

Check all that apply.

- Bachelor Rechten (bachelor law)
- Master Rechten (master Law)
- Bachelor Electrical systems
- Bachelor Information & Communication Technology
- Bachelor Architecture
- Bachelor Civil Engineering
- Bachelor Industrial Technology
- Master Techno MBA
- Bachelor of Applied Science in Business and Management Studies
- Bachelor of Applied Science in Human Resource Management
- Bachelor Finance & Accounting
- Bachelor of Applied Science in Finance and Control
- Bachelor of Science in Economics.
- Bachelor of Science in Accountancy.
- Master of Science in Accountancy
- Master of Science in Business Management
- Global Executive Master in Financial Management program
- Bachelor Social Work
- Professional Master Social Work
- Bachelor Engels (bachelor English)
- Bachelor Nederlands (bachelor Dutch)
- Bachelor Papiamento (bachelor Papiamento)
- Bachelor Spaans (bachelor Spanish)
- Master Talen Engels (master English)
- Master Talen Nederlands (master Dutch)
- Master Talen Papiamento (master Papiamento)
- Master Talen Spaans (master Spanish)
- LOFO
- HBO Master SEN
- Bachelor in Music
- Bachelor in Music Education
- Other: _____

2. Wat is uw thuistaal/wat zijn uw thuistalen? *

Check all that apply.

- Engels
- Nederlands
- Papiamento
- Spaans
- Other: _____

3. Wat is uw vooropleiding? *

Mark only one oval.

- VWO Aruba/ Bonaire / Curaçao
- VWO afgerond in Nederland
- havo Aruba/ Bonaire / Curaçao
- havo afgerond in Nederland
- ISC International school of Curaçao/ ISA International school of Aruba
- MBO / SBO Aruba/ Bonaire / Curaçao
- Other: _____

4. In hoeverre beheerst u de volgende talen: *

Mark only one oval per row.

	helemaal niet	een beetje	voldoende	goed	zeer goed
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentu	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐

5. Met mijn familie spreek ik *

Mark only one oval per row.

	nooit	zelden	soms	meestal	altijd
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentu	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐
een andere taal	☐	☐	☐	☐	☐

6. Met vrienden spreek ik *

Mark only one oval per row.

	nooit	zelden	soms	meestal	altijd
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentu	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐
een andere taal	☐	☐	☐	☐	☐

7. Met docenten spreek ik *

Mark only one oval per row.

	nooit	zelden	soms	meestal	altijd
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentu	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐

8. **Bestaan er afspraken over de taal die tijdens de colleges gesproken wordt met docenten? ***

Mark only one oval.

- ja
- nee
- dat verschilt per docent.

9. **Indien er regels zijn voor wat betreft het taalgebruik tijdens het college, wordt er dan streng op toegezien dat iedereen zich aan deze regels houdt?**

Mark only one oval.

- ja
- nee
- dat verschilt per docent.

10. **Met mede-studenten spreek ik ***

Mark only one oval per row.

	nooit	zelden	soms	meestal	altijd
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentó	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐

Skip to question 11.

Colleges, docenten en studiemateriaal

11. **De docenten doceren in het: ***

Mark only one oval per row.

	nooit	zelden	soms	vaak	altijd
Engels	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlands	☐	☐	☐	☐	☐
Papiamentó	☐	☐	☐	☐	☐
Spaans	☐	☐	☐	☐	☐
andere taal	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

Geef antwoord op een schaal van 1 tot 5.

12. **Docenten geven instructie in 1 taal. ***

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5
nooit	☐	☐	☐	☐	☐
altijd	☐	☐	☐	☐	☐

13. **Docenten geven instructie in 2 talen ***

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
nooit	☐	☐	☐	☐	☐	altijd

14. **Docenten geven instructie in meer dan twee talen ***

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
nooit	☐	☐	☐	☐	☐	altijd

15. **Vul aan: De docenten die in twee(of meer) talen instructie geven , spreken deze talen.....**

Mark only one oval.

- door elkaar (taal 1 en taal 2 wisselen elkaar willekeurig af)
- naast elkaar (bijv. eerst instructie in taal 1 en daarna dezelfde instructie in taal 2)
- alleen wanneer iemand de instructie in de eerste taal niet begrepen heeft
- Other: _____

16. **Als er een vak is waarbij ik de instructie niet kan volgen, komt dit meestal ***

Mark only one oval.

- door het taalgebruik van de docent, de docent gebruikt onbegrijpelijke vaktaal
- door het taalgebruik van de docent, de docent beheerst de gebruikte instructietaal niet goed
- doordat ik de instructietaal onvoldoende beheers
- doordat ik moeite heb met het vak
- doordat de docent niet goed uitlegt
- doordat de taal van het boek anders is dan de taal waarin de docent uitlegt
- Other: _____

17. **Wanneer ik de instructie van een docent niet kan volgen, ***

Check all that apply.

- stel ik een vraag in de taal waarin de docent doceert
- stel ik een vraag in de taal waarin ik me het beste kan uitdrukken
- stel ik geen vraag
- Other: _____

18. Vink aan wat op jou van toepassing is *

Mark only one oval per row.

	Engels	Nederlands	Papiamentu	Spaans	niet van toepassing
De colleges kan ik het beste volgen wanneer deze gedoceerd worden in het	☐	☐	☐	☐	☐
Toetsen worden voornamelijk afgenomen in het	☐	☐	☐	☐	☐
De studieboeken bestaan voornamelijk uit teksten die geschreven zijn in het	☐	☐	☐	☐	☐
De readers/ kopieën / handouts bestaan hoofdzakelijk uit teksten die geschreven zijn in het	☐	☐	☐	☐	☐
Ik begrijp teksten het beste wanneer ze geschreven zijn in het	☐	☐	☐	☐	☐
Tijdens het lezen en bestuderen van teksten heb ik veel moeite wanneer deze teksten geschreven zijn in het	☐	☐	☐	☐	☐

Skip to question 19.

Ondersteuning

19. Vul in wat voor u van toepassing is *

Mark only one oval per row.

	nooit	bijna nooit	soms	meestal	altijd
Docenten geven mij feedback op mijn schriftelijke taalvaardigheid	☐	☐	☐	☐	☐
Docenten geven mij feedback op mijn spreekvaardigheid	☐	☐	☐	☐	☐
Docenten geven tijdens colleges extra aandacht aan de uitleg in vaktemen	☐	☐	☐	☐	☐
Docenten geven tijdens colleges voorbeeldformuleringen	☐	☐	☐	☐	☐
Docenten geven tijdens colleges taaltaken / taalsteun / schema's /schrijfkaders / kijkwijzers.	☐	☐	☐	☐	☐
Docenten werken tijdens colleges met concrete attributen / voorwerpen / illustraties ter verduidelijking van abstracte begrippen.	☐	☐	☐	☐	☐
Docenten maken gebruik van woordwebs om de voorkennis te activeren	☐	☐	☐	☐	☐
Docenten maken gebruik van interactieve werkvormen(bijv. samenwerking/ overleg tussen studenten tijdens de colleges)	☐	☐	☐	☐	☐

20. Vanuit de UoC krijg / kreeg ik extra taalsteun(bijles) voor *

Check all that apply.

- Engels
- Nederlands
- Papiamentu
- Spaans
- Ik heb nooit extra taalsteun op de UoC gekregen

21. De taalsteun op de UoC is *

Mark only one oval.

- vrijwillig
- verplicht
- er is geen taalsteun
- ik weet het niet

22. Ik zou graag extra taalsteunlessen krijgen voor *

Mark only one oval.

- Engels
- Nederlands
- Papiamentu
- Spaans
- ik heb geen taalsteun nodig
- Other: _____

Stop filling out this form.

Untitled Section

Bijlage 6. Abstract onderzoeksopzet

Abstract: Taalbeleid en taalpraktijk in het hoger onderwijs op Aruba en Curaçao

Onderzoeken die deel uitmaken van een internationaal onderzoeksprogramma, geïnitieerd door de Taalunie

Naast de toename van taaldiversiteit en meertaligheid is er wereldwijd een tendens zichtbaar waarbij het Engels meer en meer de Lingua Franca wordt binnen het hoger onderwijs. In verband met deze ontwikkelingen die ook in Nederland een hot item zijn in het taaldebat, heeft de minister van OCW in 2017 de KNAW verzocht een verkenning uit te voeren naar taalbeleid in het hoger onderwijs¹⁴. Over het taalbeleid binnen de hogescholen en universiteiten van het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden, is weinig bekend.

Om inzicht te krijgen in het taalbeleid en taalgebruik binnen het hoger onderwijs in Aruba en Curaçao, zal er een onderzoek uitgevoerd worden waarvan de probleemstelling luidt:

Wat is de huidige stand van zaken met betrekking tot het taalbeleid en het taalgebruik binnen het hoger onderwijs in Curaçao/ Aruba?

Om deze probleemstelling te beantwoorden, zal er onderzoek gedaan worden in de vorm van: literatuuronderzoek, documentatie, semigestructureerd interviews met directieleden en enquêtes voor zowel studenten als docenten. Voorafgaand aan de interviews zullen de enquêtes worden afgenomen en geanalyseerd. Zodoende kunnen

¹⁴ KNAW (2017). Nederlands en/of Engels, Taalkeuze met beleid in het Nederlands hoger onderwijs, Amsterdam, KNAW.

de uitkomsten van de enquêtes worden voorgelegd aan de directieleden waarbij hen gevraagd zal worden deze uitkomsten te interpreteren.

Door het taalbeleid en de taalpraktijk van de University of Curaçao (UoC), het Instituto Pedagógico Arubano (IPA) en de Universiteit van Aruba (UA) in kaart te brengen, zal er inzicht verkregen worden in visies en argumenten die ten grondslag liggen aan de taalkeuzes. Daarnaast wordt de perceptie van de praktijk in beeld gebracht door middel van het afnemen van enquêtes onder studenten. Tot slot wordt de onderzochte literatuur verwerkt.

Door de informatie uit drie bronnen samen te voegen, kunnen er overkoepelende conclusies getrokken worden met betrekking tot het taalbeleid en de taalpraktijk binnen de genoemde hoger onderwijsinstellingen in Aruba en Curaçao.

Dit onderzoek maakt deel uit van een door de Taalunie geïnitieerd onderzoeksprogramma waarbij hogescholen in het Koninkrijk der Nederlanden, Vlaanderen en Zuid-Afrika bevindingen met elkaar delen. De onderzoeksopzet is er dan ook op gericht een aantal specifieke onderzoeksvragen uit te diepen, waardoor zowel overeenkomsten als verschillen in taalbeleidskeuzes die men in de verschillende taalgebieden maakt, in beeld gebracht worden.

Bijlage 7. Posterpresentatie onderzoek

